

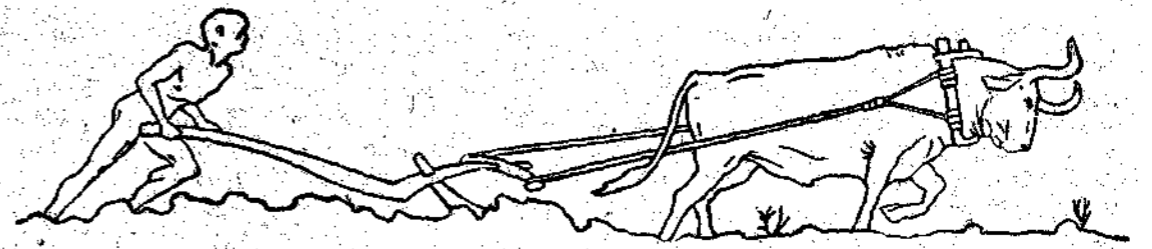
ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1908-
ΜΑΡΤΙΟΣ 1909 * ΤΟΜΟΣ ΙΖ'. ❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΖΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΓΑΣΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥ-
ΦΘΕΙΣΑΣ ΠΕΡΥΣΙ ΥΠΟ Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 15.0-
ΚΤΟΒΡΙΟΥ 1908

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ - ΤΗΝΟΣ

Τ' όνειρο τελειώνει, σβύνει κ' η μαγεία,
Όπως κάθε Όραίο στην πικρή μας γή.
Φεύγω με λαχτάρα και σάφίνα όγεια,
Μαγικό νησάκι, μ' άπειρη στοργή.
Φεύγω γιατρεμένος: έγεινε τό θάμα,
Και στην Παναγιά μας έταξα τό τάμα!...

Δέν θα ξεχάσω ποτέ σ' όλη τή ζωή μου τό παραμύθι, πού έδιάβασα στά μικρά μου, πολύ μικρά μου χρόνια για τό νησάκι τό μαγεμένο, τό νησάκι πού μαγνητίζε τό καράβια και τούς καυμένους τούς ναύτες τους και από πολλά μιλία μακρινά τούς τραβούσε με μίαν άκατανίκητη δύναμι σι' άπέντασια περιγιάλια του, και τούς κρατούσεν εκεί καρφωμένους αιώνια ή Πεντάμορφη Βασίλισσά του, μακρινά από τίς μαουίλες τους και τίς άρραβωνιαστικές τους, τό νησι πού τό λέγανε τό «Νησι των Μακάρων».

Και μεγάλος τώρα, στό φθινόπωρο τής ζωής μου, στην ηλικία των μαθημένων όνειρων, τό παραμύθι έν τούτοις έκείνο έγεινε άληθινό και είδα, με τό μάτια μου τό είδα, τό νησάκι έκείνο τό μαγεμένο, τό νησάκι τής Αγάπης και τής Έλπίδος, τό νησάκι πού μαγνητίζει όλο τόν κόσμον, Ανατολή και Δύσι, όχι όμως με τά μαγικά φίλτρα καμιάς Κίρκης ή καμιάς Καλυψώς όχι με τά βότανα τής Ληστομονιάς ή τού Πόθου, άλλα με τό υπερχόσιμο και υπερέλειο βάλαμο τής Πίστεως, με τό παρήγορο και υπεράυλο χαμόγελο τής μεγαλόχαρης Κυράς του!

Θέλω να πώ την Τήνο μου, τη μητέρα τόσων δοξασμένων καλλιτεχνών, πού θάναφέρω μόνο τόν μεγάλο Γκέζη και τόν έλληνοκάταον Λύτρα, την νέαν αυτή θρησκευτική και έθνική

Ιερουσαλήμ, τό μεγαλειότερο και τιμιότερον αυτό διαμάντι των Κυκλάδων, πού δυό φορές κάθε χρόνο γίνεται προσκύνημα πανελληνιον, την 25 Μαρτίου, τού Εξαγγελισμού, και τό Δεκαπενταύγουστο, στην Κοίμησί της, πού έχονται γεμάτα τά βαπόρια από την ελεύθερη και την σκιάβα Πατρίδα, να γονατίσουν, να προσευχηθούν, να φιλήσουν τάγια χώματά της και τη σημαία των θωρηκτών μας και να κολλήσουν μ' ευλάβεια τά ταξίματά τους στην θαυματουργή Της εικόνα.

Πού κάθε ελληνική ψυχή
Κ' ελεύθερη και σκλαβωμένη
Στρέφει σ' αυτή την προσευχή
Και τη βοήθεια της προσμένει,
Σκλάβο κ'ελεύθερη ψυχή.

Μά Έκείνη, πού χαμογελά γλυκά στή μάννα πού φέρνει στο εικόνισμά Της δλόχρονο τό παιδί της και την εύλογεί γονατιστή και λουσομένη στα δάκρυά Της: Έκείνη, πού συμπονεί την άρραβωνιαστική πού κολλάει στα χέρια Της τό διαμαντένιο δαχτυλίδι της και την αδελφούλα πού φέρνει τό μόνο της στολίδι για τόν ξενητεμένο τόν αδελφό της: Έκείνη, πού δέχεται με άγάπη τό θεώρατο κερί πού ανάβει ο φτωχός ψαράς για τη βαρκούλα του και τό άσημενίο τό καράβι τού πλούσιου καρφοπούρη: Έκείνη, πού σπύβει πονετικά από τό θρόνο Της τόν έπουράνιο σβλα τά ταξίματα, τά πολύτιμα και τά φτωχά, τά περήφανα και τά ταπεινά, τά μεγάλα και τά μικρά. Έκείνη, πού έχουσε βάλαμο στον πολύχρονο και μυστικό μου πόνο: Έκείνη, πού με την εικόνα Της αγιάζει τίς βαρκούλες και τά βαπόρια:

Απ' όλα πειό πολύ στή γή
Την συνταράζει απ' ύψη σάκη,
Και δείχνει πειό πολύ στοργή
Στων σκλάβων αδελφών τό δάκρυ!

Ἄλλ' ὅπως κάθε ὄραϊο στήν πικρή μας γῆ
τελειώνει σάν ὄνειρο καί σβύνει σάν μαγεία,
ἀποχωρέτισα κέγώ ὕστερ' ἀπό τριῶν μηνῶν
παραδείσια ζωὴ τὸ νησιὸν μετὰ τὰ κατάλευκα καὶ
καθάρια ἐρημοκλήσια του ταναρίθμητα, πού
ἀπ' ὅλα ξεχωρίζει τὸ ποιητικὸ καὶ θαυματουργὸ
δ' Ἅγιος Φωκᾶς, μετὸς τὼσους χαλασμένους
καὶ ὀρθοῦς μύλους του, πού στεφανιώνουν σάν
πυργίσκοι τάπαλά καὶ ζωγραφιστὰ βουναλάια
του, ἄλλοι σκασιμένοι, ἄλλοι χωρὶς σκεπή καὶ
χωρὶς φτερά, ἄλλοι φωλιῆς γιὰ νυχτοπούλια, με-
τὸς ἀκείρους περιστεριῶνες του πού μακρόθεν
φαίνονται σάν ἐξοχικὰ παλατάκια, καὶ πού τρῶ
δίνουν, θαρρεῖς, κάποιαν ἐρωτική σφραγίδα καὶ
γαλήνη.

Τὰ Δυὸ Χωριά - Σκίτσος Λέλας Χατζηγιάννου

Κ' ἔφυγα μετὰ λαχτάρα μακρὰ του, γιατί δὲν
θὰ ξεχάσω ὅλη τὴ ζωὴ μου τὰ μυρωμένα μελ-
τέμια του, τὶς ἐγκάρδιες ἐκείνες ἐσπερίδες, φιλο-
λογικὲς καὶ μουσικὲς, στὸ πεῖδ φιλόξενο Σπίτι
του, τῆς ἀλησιμόνητες ἐκδρομῆς μας στὰ θαυ-
μάσια χωριουδάκια του, τὰ Δυὸ Χωριά πού
μοιάζουν σάν ἀητοφωλιά καὶ σάν στέμμα τῆς
Χώρας, τὸ Φαλατάδο, τὸ καλλίτερο κεφαλοχώρι
του, μετὰ τὴν μεγάλη καὶ μαρμαρένια ἐκκλησιά
του, τὴν Καρῶ μετὰ τὸ παλάτι καὶ τὴν ἐκκλησιά
τοῦ ἀλησιμόνητου ἐκείνου Κιγκινάτου, τοῦ ἀεί-
μνηστου Σιώτου, τὸν Τζάδο μετὰ τὴν κρουσταλένια
βρύση του καὶ τὸ γάγαρο νερὸ του, τὰ Λουτρά,
πού θαρρεῖς πῶς ἔβλεπε μιά ἔλβετική γωνία, μετὰ
τὸ ἔξοχο μοναστήρι τῶν Οὐρσουλινῶν καὶ μετὰ τοὺς
σοφούς καὶ φιλόξενους πατέρες του Ἱησοῦτες
καὶ τόσα ἄλλα, πού ἄλλοτε θὰ τὰ περιγράψω με-
τὰ τὴν ἀγάπη πού κρύβω γι'αὐτὰ μέσα στὴ
στοργικὴ ψυχὴ μου.

Ἔπειτα πῶς νὰ ξεχάσω τὸν καθημερινὸ μου
περίπατο στὸν περίφημο Μῶλο του πού ἀπλώνε-
ται τριγύρω του ὡσάν φιλόστοργη καὶ φιλόξενη
ἀγκυλή, μετὰ τὸ λιμανάκι του τὸ πεταλωτό, μετὰ
ταϊκίσια καὶ τὶς ψαρδοπούλες του τὶς ἀτρόμητες
στὴ νοτιὰ καὶ στὸ βορῆν;

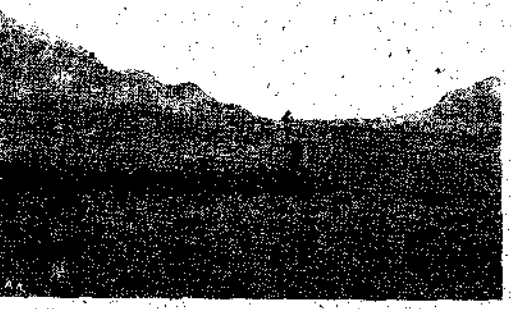
Γιατὶ κάθε πόλις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως κάθε
πόλις τοῦ κόσμου, ἔχει ἓνα ἰδιαίτερο μέρος, πλα-
τεῖα, ἢ δρόμον, ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ
σημεῖο ἢ τοπίο, πού τὴν ξεχωρίζει ἀπὸ τὶς
ἄλλες, ὅπως κάθε ὄραϊα γυναῖκα ἔχει κατὰ ξεχω-

ριστὸ στὸ σῶμα της, πού κάνει τὴν ὀμορ-
φιά της. Ἡ Ἀθήνα μας ἔχει τὸ Ζάππειόν της.
Ὁ Πειραιεὺς μου τὴν Φρεαττίδα του. Ἡ Κέρ-
κυρα τὴ Σπιανάδα της. Ἡ Πάτρα τ' Ἀλώνια
της. Ἡ Χαλκίδα τὴ Γέφυρά της.
Ἡ Τήνος μου ἔχει τὸ Μῶλο της!

Ἄ! τὰ βουνὰ τῆς Τήνου καὶ ὅλης τῆς ὥρας
Πατρίδος μας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὶς ἀπαλὲς, τὶς
ἥμερες καὶ φανταστικὲς γραμμὲς των, ἄλλα ὡσάν
αἰθέριοι κρεμαστοὶ κῆποι, ἄλλα ὡσάν βελουδέ-
νια κρόσια, ἄλλα ὡσάν νεραϊδόπλεκτες νταντέλες,
μερὶν ὡσάν τὸρνετοὶ μαστοὶ κοιμισμένης παρ-
θένας, ἄλλα ὡσάν αὐστηρὰ καὶ ἀπέριττα δωρι-
κοῦ ρυθμοῦ κιονόκρανα, ἄλλα ὡσάν γεμάτα ἀπὸ
μυστήριο Σφίγγες, δβελίσκοι ἢ πυραμίδες, ἢ
ὡσάν ἐπιτόφυροι, ἄλλα ὅμοια μετὰ λύρες καὶ ἀλο-
λικὲς ἄρπες, ἄλλα ὡσάν κολοσσισαῖες πυλίδες γεμά-
τες ἀπὸ χρώματα ῥόδινα, ζαφειρένια, σμα-
ράγδινα, μενεξεδένια, ὅλα γεμάτα λαγκαδιὰς πού
μοιάζουν σάν κρησφύγετα καὶ ἄδρια σὶς νύμ-
φες, στοὺς φαίνους, σὶς μουσὲς καὶ σὶς δρυά-
δες, ὅλα, ὅλα ἁρμονικὰ καὶ ἀπαλόγραμμα ὡσάν
στροφὲς κάποιου μαρμαρωμένου ἔμνου στὸν
ξανθομάλλη διαφορῆλατῆν Ὑπερίωνα!

Πῶς νὰ λησιμονήσω τὸ ψηλότερο βουνὸ τοῦ
μαγικοῦ νησιοῦ, τὸν Ἐξόκωργο, πού τόσο μοιά-
ζει τοῦ Λυκαβητοῦ, πού μιά μέρα, ἀπὸ τὴν
κορυφὴ του, ἐνῶ φύσουςε φρενιασμένο μελ-
τέμι, συνοδευμένος ἀπὸ τὴν πεῖδ χαριτωμένη
καὶ πεῖδ ἐράσμιμα κόρη του, τὴν λεπτότερη καὶ
καλλιτεχνικώτερη ψυχὴ πού ἐγνώρισά στὴ ζωὴ
μου, εἶδα:

Μέσ' ἀπὸ τὴ θολὴ τὴν ἀτμοσφαῖρα,
Σάν μασμημένα γάζα σκεπαστά,
Τὰ χωριουδάκια λάμπουν πέρα-πέρα
Σάν πρόβατα λευκά, κοπαδιὰσιν,
Καὶ σκύβουν σάν βουβὰ καὶ κοιμισμένα
Ἀπ' τὴ βουή τοῦ ἀνέμου φοβισμένα.

Ὁ Κυματοθρόνος - Σκίτσος Λέλας Χατζηγιάννου

Πέρα, μακρὰ, ἀπ' τοῦ πέλαγου τὴν ἀχρῆ.
Σάν νύκτον σήσει ἀνάλαφο χορδὸν,
Γέρω, καὶ σάν πασπαλιστὰ μετὰ πάχρη,
Τέλλα νησιὰ ἐπ'ἀλλῖνα θωρῶ,
Ἐδῶ πρὸς τὴν Κυρὰ τους νὰ κνιτάζουν,
Καὶ τῶμοφο ἀδελφάκι νὰ θανατῶν...

Πῶς νὰ λησιμονήσω τὰ δροσόπνοα καὶ μυ-
ροβόλα μετέμια του, πού μοῦφρεσαν ἐπάνω
στὰνάλαφρα φτερά τους μαζί μετὰ τοῦ κύματος
τὴν ἄλμη καὶ τοῦ θυμариοῦ τὸ ζωογόνον ἄρωμα
τὰ μετέμια πού μένανούριζαν στοργικὰ σάν
μητρικὴ ἀγκυλή, πού μεγαῖδευαν ἀπαλὰ καὶ
γλυκὰ καὶ πουπουλένια, ὡσάν τὰ ὄνειρα τῆς
παιδιάς μας ἡλικίας τὰ μετέμια, τὰ βλοστημένα
παιδιάκα τοῦ Βορηᾶ, πού θαρρεῖς, ὑφαίνουν
γύρω στὰ μολυβένια κορμὰ μας κάποιες ἀόρα-
τες καὶ αἴλεις φτεροῦγγες καὶ μᾶς δροσιζούν, καὶ
μᾶς μυρῶνουν, καὶ μᾶς βολοσαμώνουν τὴν πικρὴ
ζωὴ μας τὰ μετεμάρια, πού ἀνακουφίζουν τὰ
στήθη μας μέσα στὸ ἀποπνεκτικὸ τοῦ καλοκαι-
ριοῦ λιποῦρι καὶ ἀρωματίζουν τὴν κουρασμένη
ψυχὴ μας μετὰ τὸ ἀθάνατο νερὸ τῆς λήθης, πῶς
νὰ τὰ λησιμονήσω, πού τόσο τὰγαπῶ, τόσο τὰ
λαχτάρῶ, τόσο τὰ λατρῶν;
Ὡ θεῖα καὶ μυρωμένα μετεμάρια μου,

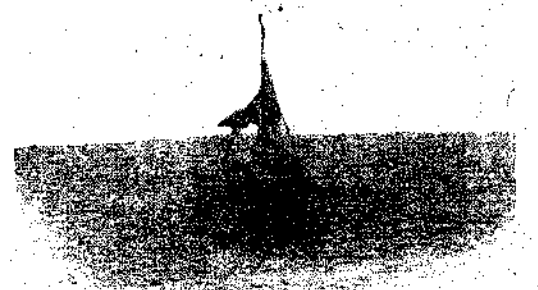
Ἄπ' τὰ νέφη τὰπαλά,
—Τὰ καρὰβια σας τὰ αἰθέρια—
Ἀρμενίσστε χαμηλὰ,
Γιὰ νὰ παίξετε τρελλὰ
Σάν μυριάδες περιστερία,
Ἀπ' τὰ νέφη τὰπαλά.

Τοῦ πέλαγου τὰ παιδιά,
Τὰ ἐλαφρὰ τὰ κύματα
Κάθε ἀγγή, κάθε βραδνὰ,
Σὰς ζητοῦν τὴν ἀμμουδιά
Μετὰ γοργὰ πηδῆματα,
Τοῦ πέλαγου τὰ παιδιά.

Ἄπό ποιᾶς Ἐδὲμ γωνιά,
Ἡ ποιὰ σφάϊσαν εὐλογίας
Ἐρχοστε κάθε χρονιά
Μετὰ τὰ αἰθέρια σας πανιά
Στὸ νησί τῆς Παναγίας,
Ἄπό ποιᾶς Ἐδὲμ γωνιά;

Τοῦ Βορηᾶ τρελλὰ παιδιά,
Μετεμάρια μυρωμένα
Μετὰ δροσιά καὶ μεθυσία,
Ἔνετέ μου τὴν καρδιά,
Μετεμάρια εὐλογημένα
Τῶν Βορηᾶ τρελλὰ παιδιά!

Πῶς νὰ μὴν ἔχω παντοεινὴ τὴν ἐντύπωσι
τὴ βάρειά πού μέκανε τὸ Βιοτεχνικὸ Σχολεῖο,
πού διατηροῦν ἢ πεῖδ φιλόνηδρες καὶ τιμημέ-
νες κυρίες τῆς Τήνου μετὰ ἄσβεστη στοργὴ σάν

Σκίτσος Λέλας Χατζηγιάννου

Ἐστιάδες καὶ μετὰ μητρικὸ πόνο γιὰ τὶς φτωχοῦλες
τοῦ νησιοῦ κόρες, τὸ Βιοτεχνικὸ Σχολεῖο, τὸν
ναὸν αὐτὸν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐργασίας, τὸ δεύ-
τερο αὐτὸ ἴδρυμα πού θαυμάζει ὁ προσωποληπ-
τὴς ὕστερ' ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Μεγαλόχαρης Κυρᾶς
του, καὶ ὅπου:

Γιὰ σύμβολό του τὸ Σχολεῖο
Σταυρὸ τοῦ κεινονίσματά του
Ἐχει τὸ μάγον ἐργαλεῖο,
Πού ὑφαίνει τὰ μεταξωτὰ του.

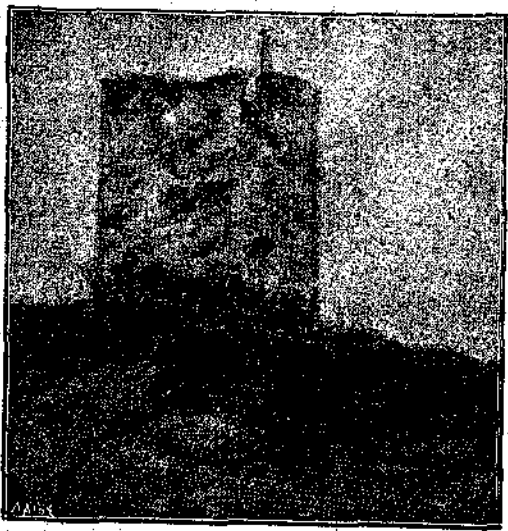
Δὲ βρίσκουν μόνον τὸ ψωμί
Ἐκεῖ ἢ φτωχοῦλες ἢ παρθένες
Παίρνουν πρῶτικὸ τὴν Τὴν
Νὰ γείνουν μάννες ζηλεμένες.

Καὶ τώρα, ἀφοῦ ἄρχισα μὲνα παραμῦθι ἀφή-
στεέ με νὰ τελειώσω μὲνα ἄλλο παραμῦθι πεῖδ
ἀληθινὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο.

Μιά φορά κῆναν καιρὸ σῆνα μικρὸ, πολὺ
μικρὸ νησιὰ, ἦταν πολλοὶ μῦλοι, ἀνεμόμυλοι,
νὰ ποῦμε καλλίτερα.

Μ' ἀπ' ὄλους τοὺς μύλους τοῦ νησιοῦ, ὁ πεῖδ
ζωηρός, ὁ πεῖδ φλογερός, μὰ καὶ ὁ πεῖδ ἀνεμο-
δαρμένος ἦταν ἓνας μῦλος πού σὲ κάθε καιρὸ,
σὲ κάθε ἀνεμο, νοτιᾶ, ἢ βορηᾶ, ἐννοοῦσε νάλῆση
τὸ σιτάρι του. Καὶ θὰ μέρωτῆσετε γιατί; Γιατὶ
ὁ μῦλος αὐτὸς εἶχε φλογερὴ ψυχὴ καὶ ἀγαποῦσε
τὸ νησιὰ τόσο πολὺ, πού ὅταν ἐγύριζε, ἐγύριζε,
μετὰ τὰ κατάλευκα σάν κώκνου φτερά του, ἐνό-
μιζες πῶς ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του μαζί
μετὰ τὸ ἄλευρο, πετοῦσε καὶ κάποιον τραγοῦδι γιὰ
τὸ νησιὰ του, ἓναν μυστικὸ ἔμνο λατρείας καὶ
ἀγάπης γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅπως σᾶς εἶπα ἔμνος στὴν ἀρχὴ τοῦ παρα-
μυθιοῦ ὁ καλὸς ὁ μῦλος μας, ὁ ἀνεμόμυλος, νὰ

Ο μύλος — Σκίτσος Αλέας Χατζηγιάννου

πούμε καλλίτερα, είχε την ατυχία να τον χτυπάνε όλα τα στοιχεία του κόσμου. Μά εκείνος, θαρ-

ρείς πως τον έμελε διάλου; "Ολο ξετροιφογύριζε και όλο τραγουδούσε το αιώνιο τραγούδι της Αγάπης για το νησάκι του, λές κήτανε μαγεμένος και τρελλός από χαρά πουδίγιε σ' εκείνο τροφή κι ' ως μ'ην έτρεφέτο ο φτώχος εκείνος παρ' από αγέρα κι από τραγούδι:

*Μά στρέψε - στρέψε σ'όν αγέρα
Και ψάλε - ψάλε μοναχά,
Σωριάζεται άπνυχος μιά μέρα
Με τὰ φτερά του τὰ φτωχά,
Στρέψε και ψάλε νύχτα μέρα.*

Αυτό είναι το παραμύθι του μύλου, του ανεμόμυλου, να πούμε καλλίτερα.

— Τί κρίμα που τελείωσε το παραμύθι του μύλου με τὰ σπασμένα φτερά!

— "Όχι, δεν τελείωσε ακόμη. Μια φορά επέρασ' ένας ποιητής από κει πέρα και τον επόνεσε τόσο πολύ που τον πήρε για να τον κάνει σπιτάκι του και τόφο του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Π Α Ρ Α Ρ Α Λ Α Μ Α

Κάποτε του Φάρμα του ερχόνταν και αναμνήσεις. Και θυμάταν ότι είχε πατέρα, που φορούσε φέσι και κόκκινο ζωνάρι, και μάννα της οποίας είχε ξεχάσει και αυτής τη μορφή, που φορούσε τσεμπέρι. "Άλλο τίποτε! Όλα τὰ άλλα τὰ είχε φάη το γύρισμα της ρόδας, και έπειτα το κρασί, που έπινε για ξεκούρασμα. Αλλά, τί ήθελε να θυμάται;

Την γυναίκα την είχε λησμονήσει και κανείς Δαίμονας δεν καταδεχόταν να του την φέρη στο νου για να τον πειράξη. "Όταν κάποτε έβλεπε καμιά να ερχεται μέσα στο κατάστημα, την κούταζε χάσκοντας σαν παράξενο πράγμα, που πρώτη φορά τὸ έβλεπε.

Οι τεχνίτες τον περιπαίζαν. Αυτός δεν άπαντούσε ποτέ. Σχεδόν είχε χάση τη λαλιά του. Μόνο αισθανόταν μίσος, τὸ μόνο ανθρώπινο που του έμεινε. Δεν γελούσε ποτέ, είχε άπομάθη να γελά και κανείς ποτέ δεν τον είδε έστω και χαμογελώντας.

Τὸ μόνο, μέσα στο σβυσμένο και ερημιο από άλλα αισθήματα σώμα του, που έμενε, ήταν τὸ μίσος, όπως μένει σε ερειπωμένο σπίτι ή πύργο, φειδι.

"Όταν εσχόλαζε, έπινε όσο που μεθύσει, και έτσι παραμιλώντας χωρίς να εννοή κανείς τί έλεγε σὰ να μιλούσε τη γλώσσα της ρόδας, επήγαινε να κοιμηθῆ.

Είχε και παρέα στο κρασοπουλειὸ που πήγαινε' άλλ' ήταν σατήη σὰ βουβὸ της πρόσωπο. Φαινόταν μόνον να προσέχη σε ὅτι έλεγαν, Δύσκολα όμως να του μείνη τίποτε στο νου απ' ὅτι άκουγε, όλα περνούσαν δίχως να αφήσουν ίχνος. Μιά βραδειά άκουσε κάποιον πολύξερο της παρέας, να διηγῆται κάτι της Γραφῆς. "Έλεγε για τὸ χέρι εκείνο, που είχε γραφή στο συμπόσιο του Βαλιόσασ τις λέξεις. Μενέ, Μενέ θεκέλ, οὐ φαροσίν! Και ὅτι αυτές οι λέξεις είχαν φέρη τον τρόμο στον Βασιλέα και σε όλους τους άλλους του συμποσίου και κανείς δεν βρισκόταν να τις εξηγήση τί έννοούσαν.

Αὐτὰ τὰ άκουσε με προσοχή μεγάλη ανοίγοντας και τὰ μάτια του τρομαχτικά. Ήταν τὸ μόνο, που μπόρεσε να χαράξη στο νου του μαζί με τους πρότους της ρόδας.

Τὴν άλλη βραδειά ἄμα εσχόλασε, άντι να πάη στο κρασοπουλειὸ, διευδύνθηκε στο δωμάτιό του. Είχε συγκατοικία έναν πατριώτη του, ὁ ὁποίος πήγαινε πολύ ένωρίς και κοιμόταν. Τὴν πόρτα ποτέ δεν την έκλειναν και μπῆκε ὁ Φάρμας μέσα χωρίς να μεταχειρισθῆ κλειδι ή να χτυπήση. Ὁ συγκατοικίος του ήταν εκεί και κοιμόταν.

"Ένα λυγαράκι εκαιε πάνω στο τραπέζι και φώτιζε ένα ξερό κομματί ψωμί και τρεις ἑλιές

σάπιες βλαμένες άντι σε κιάτο, σένα χαρτί κίτρινο. Μιά μίγια, άγνωστο γιατί ξεχντούσε, καθόταν πάνω στο ξεροκόμματο του ψωμιού, συλλογισμένη.

"Ο Φάρμας έμεινε άρκετη ὠρα συλλογισμένος και αυτός, έπειτα ξεφυγε γρήγορα και πήρε τον δρόμο του καταστήματος που δούλευε, κυττάζοντας κάποτε καθώς πήγαινε, την ημισέληνο, που του φαινόταν σὰ χρυσὸ λαμπερὸ ψάρι φτερωτό.

Τὸ κατάστημα είχε και άλλη πίσω και απ' εκεί πήγε. Ανέβηκε σε μιά ἐληά, που ήταν απ' έξω, μιά ψηφιασμένη ἐληά, και απ' εκεί ὁ άνθρωπος της ρόδας και του κρασιού, ελαφρὸς πήδησε στην αβλή. Φύλακας δεν έμενε στο κατάστημα άλλος από ένα σκυλί, άλλ' αυτό πήγε κοντά του, μετά ένα μικρὸ γάγγισμα, και του έγλειψε τὰ χέρια.

Μπῆκε μέσα από ένα φεγγίτη πόρτας, όπου στήριζε μιά μισοσπασμένη σκάλα.

Στάθηκε στην κάτω αίθουσα όπου ήταν μεγάλα εργαλεία και τὸ γραφείο του καταστηματαρχου. Εκεί άναψε ένα σπῖρο και άρου κούταζε σὰ να ζητούσε κάτι στον τοίχο, ανέβηκε σένα εργαλειο και άρχισε να γραφή ψηλά στον τοίχο με κάρβουνο μιά λέξη — Παραράλαμα!

"Ήταν φανταστική ή λέξις του την είχε βγάλει τὸ κρανίό του, αλλά του φαινόταν να λέγη κάτι κακὸ!

"Έφυγε ὅπως είχε πάη.

Τὸ πρωί, όταν πήγε στην εργασία, επρόσχε να δη τί θα γείνη για τη λέξι. Και δεν πέρασε πολύ και άκουσε τη φωνή του καταστηματαρχου να φωνάζη.

— Τί εἶνε αυτό εκεί! Ποιὸς τὸγραψε αυτό; Ἡ φωνή του καταστηματαρχου ήταν σὰ φοβισμένη.

"Όλοι άφισαν τες δουλιές των και ετρεξαν να δούν.

— Παραράλαμα!

"Ἡ λέξι, που έβγαλε τὸ κρανίό του, βρισκόταν στα χεῖλιά ὄλων.

Μά ποιὸς την έγγραφε;

"Επρόβαλε και αυτός τὸ πρόσωπό του από πάνω απ' τη σκάλα και κούταζε.

"Όλοι ήσαν μαζεμένοι κυττάζοντας τη λέξι εκείνη!

Κανείς δεν ήμπορούσε να υποπτευθῆ αυτόν,

και ούτε ακόμη παρατήρησαν ὅτι δεν ετρεξε και αυτός να δη.

"Ο αρχιτεχνίτης αυτόν έβαλε να την σφήση. Και την εσβῆσε λέγοντας σιγά, σιγά τη λέξι.

Τὴν νύχτα εκανε πάλι τὸ ίδιο. Αλλά τη λέξι δεν την έγγραφε τώρα με κάρβουνο αλλά με χρώμα κόκκινο.

Παραράλαμα!

Τὸ πρωί άλλος ὀόρυβος. Ὁ καταστηματαρχος κούρινθησε πολύ. Ζητούσε τον άνθρωπο, άλλ' εξαφνα φοβήθηκε μη δεν ήταν άνθρωπος. Και ὀμως ειπε δυνατά.

— Πρέπει να βρεθῆ!

"Ἡ ἴδεια πάλι μη κάποιος ήθελε να παίξη, να τον γελοτοποιήση, τον εκαναν έξω φρενών και φώναζε ὅτι θα τους διάξη ὀλους!

"Ο Φάρμας άκουσε τους τεχνίτες να λένε μεταξύ τους, μη φρονιζοντας γι' αυτόν ὀπως και για τον σκύλο τον φύλακα, ὅτι φάντασμα θα βγαίνη στο κατάστημα και αυτό θα τὸ έγγραφει! Και οι τεχνίτες έμειναν πεισμένοι, ὅτι φάντασμα, δίχως άλλο, βγαίνει τη νύχτα και γραφει αυτή την παράξενη λέξι, που κάτι θα σημαινε στη δική του γλώσσα!

Τὴ νύχτα ὁ κύριος του καταστήματος έβαλε φύλακας. Τὸ πρωί δεν υπήρχε ή λέξι! Αλλά σε λίγο, καθώς ὁ καταστηματαρχος έμπαινε, ή λέξι ήταν πάλι στον τοίχο γραμμένη με τὰ κόκκινα γραμματά της!

"Ο Φάρμας είχε βρη εύκαιρία και την είχε γραφή.

"Όλοι στο πόδι. Ὁ καταστηματαρχος ταραγμένος, κίτρινος, ὁ αρχιτεχνίτης, οι τεχνίτες, ὀλοι στεκόνταν μαρμαρωμένοι εμπρός στα κόκκινα γραμματά, που κάτι θα σημαιναν κακὸ μεγάλο.

Παραράλαμα!

Οι τεχνίτες άρχισαν να ὀρκιζονται τους μεγαλύτερους ὀρκους, πολλοι έκλαιαν, ὅτι δεν γνωρίζουν τίποτε, δεν ξερουν ποιὸς τὰ γραφει, αλλά κάποιος, κάποιο...

"Ήθελαν να πούνε φάντασμα, αλλά δεν τολμούσαν...

"Ο Φάρμας φάνηκε από ψηλά να κούταξη, έπειτα τραβήχθηκε γρήγορα και πήγε κοντά στη ρόδα, κ' εκεί κρατώντας τὸ χερούλι της γέλασε, ὄστερα από τόσα χρόνια, ένα σιωπηλὸ γέλιο!..

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

και με αγαπην προς το παραπονόν του αυτό, όπως συνήθως κἀννον τα παιδια. Επερίμενα να παύση, αλλά δεν έπαυεν επί τελους εσηκώθη κ' ερώτησαπόν διδάσκαλον, τί συνέβαινε αντικρύ, διότι από τάντικρινόν παράθυρον ήρχετο ο βρόμβος και το παραπονόν και ο αγαθος διδάσκαλος μειδιών μου εξήγησεν, οτι τής αντικρινής γειτόνισσας ή κόρη, δεκαοκτώ χρόνων παρθένος, γυρίζει τον χειρόμυλον, αλέθουσα σίτον, δια να ζυμώση, και συνοδεύει τα στροφογυρισματα της μυλόπετρας με μυρολόγι.

— Και διατί μυρολογεί; ερώτησα της απέθανε κανεις εδικός της;

— "Α! όχι, μου απεκριθή ο διδάσκαλος απλώς δια να τραγουδή, και δια να ασκήται, μη τύχη και χρειασθῆ δια κανέν λείψανον εδικού της... μυρολογεί και κλαίει μάλιστα...

Εμείνα κατάπληκτος από τα λόγια του διδάσκαλου, τα οποια έλεγε με αφέλειαν, ή οποια μ' εξώργιζε σχεδόν. Κ' εσπευσα να αναβώ εις το παράθυρον του δωματίου, δια να ιδω και ακούσω καλλίτερα.

Πράγματι νεαρά και τρυφερά κόρη εστρεφε χειρόμυλον εις το παράθυρόν της, κ' εμυρολογούσε κ' έκλαιε!

Κ' εδρηνώδει ή παρθένος, επαναλαμβάνουσα το μυρολόγι του μυρολογητού, το οποίον ήκουσεν εις την κηδείαν της περασμένης εβδομάδος, δια να είν' έτοιμη, όταν τυχόν — θεός μη δώση! — ο Χάρος της αρπάξη τον πατέρα ή την μάμμην ή άλλον συγγενή, να μυρολογισθῆ και αυτή...

Τί ανήκουστος προαιδεία θλίψεως!

Και τί άλλοκοτος λαός, καταδικασμένος από την πικράν Μοίραν αδιάπαντον δουλειαν να δουλεύη εις το Πνεύμα του Πόνου το αιώνιον και κυρίαρχον, του Πόνου, του όποιου τα κάταμαυρα πτερά σκέπουν τα βουνά τριγύρω κάποτομα, κ' εξαποστέλλον εις τας ψυχάς του την ποιησιν της δδύνης!

Αυτή ή καταθλιπτική, αλλά και αδιαχώριστος από τον χαρακτήρα του λαού της Μάνης οδύνη ενέπνευσε πρό όκτώ ή δέκα ετών και την νεαράν χήραν του Γεώργη Σερεμέτη, παλληκαριού πρόωρα αποθανόντος, κ' έφαλεν εις την θανήν του αγαπημένου της το ακόλουθον μυρολόγι, άλλον κώμον Ηλέκτρας, εις εκφρονα και γεμάτην σαρκασμόν τραγικότητα επισπόντα εις το τέλος.

Ιδού το, όπως μου το ανεκοίνωσεν εις την Τσίπαν, το ευλίμενον έπινειον της Αρεοπόλεως ο κ. Κωνστ. Καλοποθιάκης:

*«Παπάδες και πνευματικοί,
Τα πετραχίλια βγάλτε τα,
Τα θυμιατά πετάχτε τα,
Τι εγώ θα κάμω μιὰ γραφή,
Νάν τήνε στείλω στην άρχή,
Νάρθῃ καπόρι στην αύλή,
Ο Γιώργης να μπαρκαριστῆ,
Νάν τονε στείλω στις Φραγκιές,
Όπου είν' ή τέχνης ή πολλές,
Νάν τονε μπαλαρωσσοποι,
Κι απῆ νάν τονε φέρουσι,
Νάν τονε βάλουν στον όντι,
Να είμαι κ' εγώ νομοκορά...
— Τύφλης και μαύρα φάσκελα!...»*

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

B A L L A D E S

I

Εμπρός, παιδί, έλα, παιδί, πια γλήγορα λίγο! Ο δρόμος είν' αλαργινός. Ποιός σε κρατεί; Ο δρόμος είν' ακόμη αλαργινός ως το καλύβι σου.

— Αλήθεια, δεν ξερω ποιός με κρατεί... Μπορεί νάνε ή τρελλή καρδιά μου που δε χτυπάει πια στην τιμή μου, άμα συλλογιέμαι τους δικούς μου.

— Εμπρός, παιδί, έλα, παιδί, δε σε παρατήσεν ή σαστιμά σου: Στο δρόμο, κοντά στο σταυρό, δε σουδωσε το σταυρό της;

— Η σαστιμά μου;... Έρχομαι από μακριά. Καλά, μοδύωσε το σταυρό της. Μα μπορεί ν' αγοράση κ' άλλους στο χωριό. Κι ερχομαι από τόσο μακριά, από τόσο μακριά...

— "Α! το ξερεις, φτωχό μου παιδί, πως ή αγαπή δε βαστάει καιρό, είνε γλυκεία κ' αναλαφρη, φωτιά άχυρών... Η σαστιμά σου παντρευτηκε.

— Τα νοιάθει όλα κανένος άμα είνε μακρινά, τόξερα πολύ πριν από σένα, και ξερω πως δεν είνε πια εκεί αυτοι που κλάψανε για μένα.

— Τότε παιδί, αφού ξερεις πως δε θα σ' αγαπήσουν πια εκεί κάτω, πως δε σε προσμένουν πια εκεί κάτω, γιατί λοιπόν ξαναγυρίζεις;

— Πρέπει μιὰ μέρα να ξαναγυρίση κανεις στο καλύβι του. Πρέπει να ξαναγυρίση, θέλει δε θέλει. Ξαναγυρίζει κανεις πάντα, μα γιατί;... Καθώς θα πρέπη να πεθάνη μιὰ μέρα...

II

— Γητεύτρα των πόνων, ώ τοιγγάνα, συ που ξερεις να σκαλεύης τις μοίρες, ξερεις αν ξανάρχονται οι χαρές, μικρό, χρυσό κεφάλι;

— Να, ξερω πως ξανάρχονται κάποις χαρές άμα πεθάνη ο χειμώνας.

— Και τί πρέπει κανένος να κάνη για να βιάση το χειμώνα, πές το, συ που ξερεις να σκαλεύης τις μοίρες; Μικρό, χρυσό κεφάλι. Θα έκανα ο,τι κι αν πῆς...

— "Ω, αυτό δεν είνε τίποτα... πρέπει να σκοτώσης το Θάνατο.

III

«Η χαρά μου επεσε στο χορτάρι, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, φέρτε δλοι τα φαναράκια σας, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

«Η καλή μου ξεφυγε μ' ένα μεγάλον άσπρο καβαλάρη. Την εκνήγησα μακριά στον κάμπο, δε γλύτωσε απ' το βόλι μου. Και ή καλή μου

επεσε από το άτι το μεγάλο στον κάμπο, και όταν ήρθε το βράδυ ο καβαλάρης ξεφυγε.

Φέρτε δλοι τα φαναράκια σας, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, ή χαρά μου επεσε στο χορτάρι, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

— «Δεν έπρεπ' εκείνη να σκοτώσης, επεσε το μεγάλον άσπρο καβαλάρη. Θα ξανάβρωςκας τη χαρά σου ολοζώντανη και μπορεί να συχωριούνταν όλα».

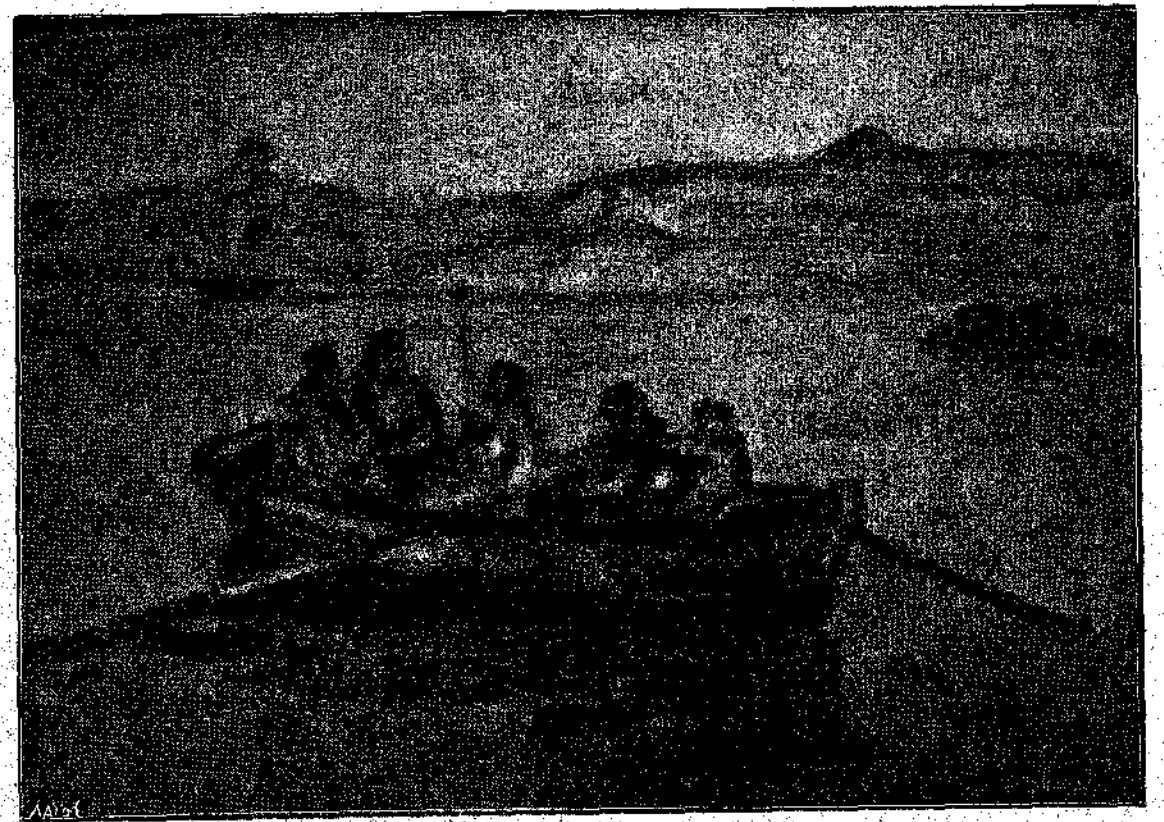
— «Δεν τόλμησα να σημαδέψω εκείνον, ήταν ένας πολύ μεγάλος καβαλάρης, είχε πολύ απειλητικό πρόσωπο, με το δρεπάνι στο πλευρό. Η χαρά μου επεσε στο χορτάρι, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, φέρτε δλοι τα φαναράκια σας, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

— «'Αν είδες αυτόν, βάλ' ένα σταυρό άπάνω απ' τη χαρά σου, μπορεί να γυρεύης εκατό χρόνια, θα βρῆς χώμα, χορτάρι, χιονί κατά τους καιρούς, θα βρῆς άιώμα και πυγολαμπίδες, μα πουθενά την δμορφη που γυρεύεις».

— Φέρτε δλοι τα φαναράκια σας, άνθρωποι του δρόμου, ευτυχισμένοι άνθρωποι, ή αγαπή μου επεσε στο χορτάρι, βοηθήστε με να την ξανάβρω.

Μετάφρασις Α. Μ.

ΠΩΛ ΦΟΡ

ΕΛΛ. ΠΟΛΙΣ—ΤΗΝΟΣ

Ο ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΥΠΟ Ν. ΑΥΤΡΑ—ΕΚΙΤΣΟ ΑΒΛΑΣ ΚΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Τὸ σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἄνδρέα, βαλμένο μὲ γουστό. Πολλὰ λουλούδια σὲ βάζα, ἰδίως ἀριλιότικα τριαντάφυλλα. Στὸ βάθος δύο παράθυρα, ποὺ βλέπουν πρὸς τὸν κήπο, καὶ μεταξύ θύρα, ποὺ βγαίνει σὲ βεράντα. Θύρες καὶ παράθυρα κλειστά. Δεξιά καὶ ἀριστερά θύρες πρὸς ἄλλα δωμάτια. Φῶς ἀμυδρό.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΛΙΑΗ, ΜΑΡΙΑ

[Ἡ Λιλή μὲ τουαλέτα ἀπογευματινὴ τακτοποιεῖ ἓνα βάζο μὲ τριαντάφυλλα. Ἡ Μαρία κάθεται κοντὰ στὴν ἀριστερῇ θύρα, περιμένονσα διαταγὰς. Ἡ Λιλή σκύβει ἀπάνω στὰ τριαντάφυλλα, τάγκαλιάζει καὶ τὰ μυρζίζει].

ΛΙΑΗ — Τί δυνατὰ ποὺ μυρζίζουν. Φέρνουν ὕπνο. [Πρὸς τὴ Μαρία]. Ἄλλαξες νερὸ στὰ τριαντάφυλλα Μαρία;

ΜΑΡΙΑ — Μάλιστα, κυρία. Δὲν εἶναι δυὸ λεπτά. [Σὲ λίγο]. Ἡ κυρία, περιμένει ἐπισκέψεις;

ΛΙΑΗ — Ἰσως.

ΜΝΡΙΑ — Νάνοιξω τὰ παράθυρα, κυρία;

ΛΙΑΗ — Οὐφ! μανία ἔχετε μὲ τάνοιγματα, μὲ τὰ πολλὰ φῶτα.

ΜΑΡΙΑ — Εἶναι χαρὰ θεοῦ ἔξω, κυρία. Ἐδῶ δὲν βλέπει κανένας τὴ μήτη του...

ΛΙΑΗ — Ἄς εἶναι ὅ,τι θέλει. Παντοῦ βάζεις τὸ λόγο σου ἐξού.

ΜΑΡΙΑ — Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία.

ΛΙΑΗ — Σηκώθηκε ὁ κύριος, Μαρία; Εἶναι τέσσερες ἢ ὦρα...

ΜΑΡΙΑ — Παίρνει τὸν καφέ του στὸ γραφεῖο του. Τοῦ εἶπα πῶς ντύνεσθε.

ΛΙΑΗ — Καλὰ, Μαρία. Πήγαυε, δὲν σὲ θέλω. Ἄκουσε. Ἄν ἔλθῃ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κ. κ. Λαουδάρη μ' ἓναν ἄλλο κύριο, θὰ πῆς ὅτι δὲν εἶμαι στὸ σπίτι. Ἄκουσε;

ΜΑΡΙΑ — Πολυκαλά, κυρία. [Φεύγει. Ἡ Λιλή ἐκπλώνεται ἐπάνω σ' ἓνα καναπέ καὶ κλείνει τὰ μάτια σὰ νάναπολῆ κατὶ τι].

ΛΙΑΗ, [μὲ κάποια νευρική σύσπαισι σὰ νὰ παραμιλή]. — Ὅχι! Ὅχι. Δὲν θέλω. Μὰ μή, σὰς λέω. Δὲν εἶναι σωστό. Ὅχι, ὄχι, δὲν θέλω... [Μπαίνει ὁ Ἄνδρέας].

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΛΙΑΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἄποκομῆθηρες, Λιλή, ἀπάνω στὸν καναπέ; [Σιωπὴ]. Κοιμᾶσαι;

ΛΙΑΗ — Ναί.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Νὰ σὲ ξυπνήσω, ἀγάπη μου;

* «Παναθηναία» 30 Σεπτεμβρίου.

ΛΙΑΗ — Ὅχι. Μὴ μὲ ξυπνήσης. Κοιμοῦμαι σὺ λέω.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μὲ δνεαρεύεσαι τουλάχιστον;

ΛΙΑΗ — Κοιμοῦμαι, σοῦ λέω. Μὴ μὲ ξυπνῆς.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἄφοῦ δὲν μ' ἀπεντᾶς σ' αὐτὸ ποὺ σὲ ρωτῶ... [Πλησιάζει, σκύβει καὶ τὴ φιλεῖ πίσω ἀπὸ τὸ αὐτί. Ἐκείνη χαμνίζειται σὰ νὰ γαργαλισθῆκε, σηκώνεται καὶ τοῦ δίνει ἓναν ἐλαφρὸ μπάτσι].

ΛΙΑΗ — Γιατί μὲ φίλησες, ἐκεῖ; Δὲν σοῦπα τόσες φορὲς;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Εἶναι ἡ Ἄχλλειος πτέρνα σου.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι ἀνόητος. Ἄν τὸ ξανακάνης τέτοια ὦρα θὰ ἰδῆς.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Τί σχέσι ἔχει τὸ μέρος μὲ τὴν ὦρα;

ΛΙΑΗ — Δὲν ξέρω. Ἐσὺ τὸ ξέρεις. [Ἀνακάθεται].

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μὰ δὲν μοῦ λὲς τί σκοτάδι εἶναι αὐτὸ ἐδῶ μέσα; Θάνοιξω τὰ παράθυρα.

ΛΙΑΗ — Ἄλλος πάλι. Ὅλοι σας ἔχετε μανία μὲ τὰ πολλὰ φῶτα. Ἐτσι εἶναι πῶς «καθῶς πρέπει».

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν ξέρω ποῖο πρωτόκολλο καθιέρωσε τὸ σκοτάδι. Ἐξω γελεῖται ὀλ' ἢ φύσις. Κατάλαβες πῶς εἶναι Ἄπριλης; Ἀφισε τὴν ἀνοίξι νὰ μπη μέσα στὸ σπίτι μας. Δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ τὴν κλείνης ἀπόξω. Δὲν εἶναι κανένας ἐχθρὸς μας ἢ Ἄνοιξη.

ΛΙΑΗ — Κανένας ἐχθρὸς... Λὲς κατὶ παράξενα λόγια κάποτε.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἄφοῦ μὲ κάνεις νὰ διακόψω τὰς σχέσεις μὲν μὲ τὸν Ἄπριλη.

ΛΙΑΗ — Τί πεισματάρης ποὺ εἶσαι. Καλὰ, κάμε ὅ,τι θέλεις.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Τουλάχιστον θάνοιξω τὸ ἓνα παράθυρο.

ΛΙΑΗ — Ἄνοιξέ το.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἐνθ' ἀνοίγει]. Ἐμπρός, ἔμπρός, Ἄπριλη, ἔλα μέσα, γέμισε τὴν κάμαρα, ξεπλώσου σὲ δλους τοὺς καναπέδες, σὲ δλες τὶς καρδιές, τρύπωσε σὲ δλες τὶς τρύπες, μέσα στὴν ψυχὴ μας, μέσα στὴν καρδιά μας, μέσα στὴ μνήμη μας, ἀναπαύσου μέσα στὰ στήθη μας.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι νευρικός, Ἄνδρέα. Τί ἐπαδες; Μιλᾶς μοναχός σου;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Νευρικός; Πολλὸ φοβοῦμαι πῶς εἰς' ἐσὺ νευρική. Κάνεις πράματα ποὺ δὲν εἶναι φυσικά. Μοῦ φαίνεσαι ἀλλοιότικη.

ΛΙΑΗ, [γελάει]. — Ἐγὼ νευρική; Ἀλήθεια. Ἰσως κύλλησα ἀπὸ σένα, ἀγάπη μου. Ὅταν κάθεσαι καὶ μιλᾶς μοναχός σου μὲ τὸν ἄερα. Κι' ὅμως μ' ἀρέσεις ἔτσι. Τὸ ξέρεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἐλα, ἔλα, ἀφισέ τα αὐτά. Γιὰ πὲς μου θάρθουν σήμερα οἱ Λαουδάρηδες.

ΛΙΑΗ — Δὲν ξέρω. Εἶπαν πῶς θάρθουν.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ποιὸς ἄλλος;

ΛΙΑΗ — Μὰ ἴσως κι' ὁ ἀνεπιός τους κι' ὁ

γιατρός μὲ τὰ κορίτσια του. Εἶπαν πῶς θάρθουν ὅλοι μαζί νὰ πάρουν τὸ τσάι. Καὶ νᾶξερεις πῶς τοὺς βαρσοῦμαι. Δὲν ἔχω καθόλου κέρσι σήμερα.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν φαίνεσαι νὰ μὴν ἔχῃς κέρσι.

ΛΙΑΗ — Σ' ὀρκίζομαι, ἀγάπη μου. Θέλεις νὰ μὴ τοὺς δεχθοῦμε; Θέλεις νὰ βγοῦμε περίπατό; Προτιμῶ.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Μ' ἀφοῦ εἶπαν πῶς θάρθουν.

ΛΙΑΗ — Δὲν τὸ εἶπαν γιὰ βέβαιο. Δὲν εἴμαστε δεμένοι ἐπὶ τέλους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἄκουσέ με, Λιλή.

ΛΙΑΗ — Λέγε, ἀγάπη μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὴ ἡ κυρία Λαουδάρη δὲν μ' ἀρέσει. Δὲν θὰ ἤθελα νύχης πολλὲς σχέσεις μαζί της.

ΛΙΑΗ — Κ' ἐγώ; Ἄν ἤξερες, Ἄνδρέα. Σὲ βεβαιόνω πῶς ἂν δὲν ἦταν ἡ γυναῖκα τοῦ δασκάλου σου, ποὺ τόσο τὸν σέβεται καὶ τὸν ἀγαπᾶς, θὰ τῆς εἶχα κλείσει τὴν πόρτα ἀπὸ πολλὸν καιρό.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὸ μ' εὐχαριστεῖ πολὺ. Ἄς εἶναι. Ὅσο μπορεῖς λιγώτερα ἀνακατώματα μαζί της.

Ἐπειτα αὐτὸ τὸν ἀνεπιός της, ποὺ σέρνει πάντα μαζί της καὶ μαζί μας... Ἐπιτέλους μᾶς ἐγιναν κολιτσίδα. Καθεμέρα, καθεμέρα...

ΛΙΑΗ — Ὅσο γι' αὐτὸ φταῖς ἐσὺ. Ἐμένα ξέρεις πῶς δὲν μοῦ κάνουν καμιὰ εὐχαρίστησι.

Ἐσὺ τοὺς προσκαλεῖς διαρκῶς. Προχθὲς δὲν τοὺς προσκαλέσες; Τὸ ξέχασες;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἄς εἶναι. Πρέπει νάραιώσωμε...

ΛΙΑΗ — Ἄπὸ σένα ξεαρτᾶται.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [κατὰ τὴν ἐκείνη του]. — Ἄς εἶναι, θὰ τὰ κανονίσωμε. Ἐγὼ σ' ἀφίνω μὰ στιγμὴ, ἀγάπη μου. Ἐνα τέταρτο. Ἐχῶ ἓνα rendez-vous μὲ τὸν διευθυντὴ τοῦ Βοτανικοῦ Κήπου.

ΛΙΑΗ — Ἀ! τὸ ξέρεις, κατάντησες ἀηδία. Αἰώνιος μοῦ φεύγεις. Πότε τὸ ἓνα καὶ πότε τὸ ἄλλο. Δὲν σ' ἀφίνω.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Πρέπει νὰ πάω. Θὰ γυρίσω γρήγορα. Θὰ τοὺς προσφάσω ἐδῶ. Θὰ ἔχω καὶ τὴν εὐχαρίστησι νὰ συγχαρῶ αὐτὸν τὸν περίφημον ἱππέα. Φαίνεται εὐγενικὸ παιδί. [Προσέχοντας τὴ Λιλή]. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΛΙΑΗ, [ἀδιάφορα]. — Ὅσο γι' αὐτό. Ναί. Εἶναι πολὺ σεμνός, ἔχει τουλάχιστον τὸ καλὸ ποὺ δὲν παίρνει θάρρος μὲ τίς κυρίες.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Αὐτὸ δὲν ἔχει σημασία. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πᾶρη ἐκεῖνο ποὺ δὲν τοῦ δίνου.

ΛΙΑΗ — Μὴν τὸ λὲς αὐτό. Αὐτοὶ οἱ Ἄθηναῖοι τοῦ τόπου ἐδῶ εἶναι ἐνοχλητικοὶ μὲ τὰ αἰώνια κομπλιμέντα τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν σημαίνει. Εἶναι διαφορὰ μεθόδου. Ἡ πρώτη μέθοδος εἶναι ἀσφαλέστερη.

ΛΙΑΗ — Εἶσαι πνεῦμα ἀντιλογίας. Ἐπὶ τέλους τί μᾶς ἐνδιαφέρει ἐμᾶς. [Ἀλλάζουσε θέμα]. Ἀλήθεια μοῦ εἶχες ὑποσχεθῆ πῶς θὰ μοῦ ἐξηγήσης αὐτὸ τὸ κεφάλαιό σου γιὰ τὰ ἐφήμερα. Πὲς μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Θέλεις νὰ σοῦ κάμω ἓνα μάθημα; Κοιπὸν, εἶναι μικρὰ χαριτωμένα ἕντομα. Ἀνα-

πιύσσονται ἀπὸ κατὶ σκουλιακάκια ποὺ εἶναι στὸ νερὸ, σὲ λῆνες, σὲ δεξαμενὲς καλ. Μόλις κάμουν φτερά πετοῦν στὸν ἀέρα τρελλά, μεθυσμένα ἀπ' τὴ ζωὴ. Κάνουν τρελλοὺς χοροὺς μέσα στὸ φῶς.

Πλέκουν τοὺς ἐρωτὲς τῶν, κάνουν τοὺς γάμους τοὺς καὶ πεθαίνουν. Ζοῦν λίγες ὠρες μονάχα, λίγες ὠρες ἀγάπης.

ΛΙΑΗ — Τί δυστυχημένα ἕντομα.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Γιατί δυστυχημένα; Εὐτυχημένα θέλεις νὰ πῆς.

ΛΙΑΗ — Νὰ εἶναι τόσο σύντομη ἡ ζωὴ τους καὶ τόσο σύντομη ἡ ἀγάπη τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Πῶς τόσο σύντομη; Ἡ ζωὴ τους εἶναι ὁσο καὶ ἡ ἀγάπη τους. Καὶ ἡ ἀγάπη τους γεμίζει ὅλη τους τὴ ζωὴ, χωρὶς διαλείμματα ὅπως σ' ὅλα τὰλλα ζῶα, χωρὶς παῦσι. Ἐπομένως εἶναι αἰωνία. Ἡ ἀγάπη τῶν μικρῶν αὐτῶν ἐντόμων μποροῦσε νὰ θεωρηθῆ σὰ σύμβολο τοῦ αἰώνιου ἐρωτός.

ΛΙΑΗ — Αἰώνιος ἔξως, ποὺ βαστάει λίγες ὠρες. Ὁραία αἰωνιότης.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὅλη τὴ ζωὴ δηλαδή. Τί ἄλλο εἶναι αἰωνιότης; Ποίος ἀνθρώπινος ἔξως μπορεῖ νὰ παραβλήθῃ μὲ τὸν ἐρωτα αὐτόν;

ΛΙΑΗ, [τραφερά]. — Ὁ δικός μου. Δὲν σοῦ τόπα τόσες φορὲς πῶς θὰ εἶναι αἰώνιος;

ΑΝΔΡΕΑΣ, [τὴν πλησιάζει]. — Αἰώνιος. Αἰώνιος εἶπες. Πὲς μου τὸ πάλι, ἀγάπη μου.

ΛΙΑΗ, [τὸν κιντάει]. — Αἰώνιος...

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὁ! ἔς μποροῦσα νὰ σφραγίσω τὴ λέξι αὐτὴ στὰ χεῖλῃ σου μὲ τίς ἐπτὰ σφραγίδες τοῦ Σολομώντος. Νὰ τὴ σφραγίσω μὴν τὴν πάρη ὁ ἀέρας. Νὰ τὴ σφραγίσω σ' ὅλο σου τὸ σῶμα. Νὰ τὴν κρεμάσω σὰ φυλαχτὸ στὸ λαμπὸ σου. [Τῆς χαιδεῖ τὰ μαλλιά]. — Νὰ τὴ καρφώσω στὰ μαλλιά σου. [Κιντάει τὰ μαλλιά της μὲ θαυμασμό]. Ἐχεις ἀκούσει, ἀγάπη μου, γιὰ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης;

ΛΙΑΗ — Γιὰ πὲς μου, ἀγάπη μου. Πὲς μου γιὰ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ἐνας βασιλεὺς ἀγάπησε πολὺ τὰ ὄραϊα μαλλιά τῆς βασιλισσᾶς του. Κ' ἡ ὄμορφη βασίλισσα ποὺ τὸν ἀγαποῦσε σὰν τὰ μάτια της, θυσιάσε τὰ ὄραϊα τῆς μαλλιά γιὰ τὴν ἀγάπη του. Καὶ τὰ μαλλιά τῆς Βερενίκης γίνανε ἀθάνατα καὶ λάμπουν ψηλὰ στὸν οὐρανό, ἀνάμεσα στ' ἄστρα.

ΛΙΑΗ — Θυσίασε τὰ μαλλιά της ἡ βασίλισσα;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ναί. Τὰ θυσιάσε γιὰ τὴν ἀγάπη του. [Σὲ λίγο]. Γιὰ πὲς μου. Ἐσὺ θὰ τὰ ἐθυσιάξες τὰ ὄραϊα σου τὰ μαλλιά;

ΛΙΑΗ — Γιατί μὲ ρωτᾶς, ἀγάπη μου;

ΑΝΔΡΕΑΣ, [καταγνέμενος]. Ἐχῶ μὲν ἰδέα. Πὲς δὲν θὰ τὰ θυσιάξες.

ΛΙΑΗ — Γιατί μοῦ μιλᾶς ἔτσι; Εἶσαι ἀγριος, Ἄνδρέα. Τί ἔχεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δὲν θὰ τὰ θυσιάξες. Μόνο στὰ παραμύθια γίνονται αὐτὲς οἱ θυσίες...

ΣΠΟΥΔΗ Π. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ

ΛΙΑΗ — Άνδρέα. Είσαι κακός μαζί μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Δεν θά τ' αδικώ, σου λέω. Τίποτε δεν θά αδικώ.

ΛΙΑΗ — Γιατί μου μιλάς έτσι; Τί έχεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Έχω... Αυτό που σου λέω. Άκουσε; Αυτό που σου είπα. Λοιπόν...

ΛΙΑΗ — Μά τι έννοείς; Λέγε μου.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [προσοχητά]. Τίποτε, τίποτε. Έτσι, ήθελα να σε πειράξω. Δεν τ' καταλαβαίνεις πώς ήθελα να σε πειράξω; [Γελάει προσποιητά. Σε λίγο ήσυχαι]. Νά αυτό ήθελα. Ήθελα να μου πής αν θάκανες τη θυσία της βασίλισσας της Βερενίκης.

ΛΙΑΗ — Μόνο αυτό, αγάπη μου; Τί λές; Όλ' η ψυχή μου είναι δική σου. Η ζωή μου. Πάρτηνε.

[Ο Άνδρέας πέφτει σγασπημένος στην αγκαλιά της]. Άγάπη μου. Συγχώρα με. Είμ' ένας τρελλός, ένας τρελλός.

[Μένουν λίγες στιγμές αγκαλιασμένοι]

ΛΙΑΗ — Άνόητο παιδί.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [τινάζεται σαν τρομασμένος]. Ποιός ήτανε; Ποιός μπήκε μέσα στο δωμάτιο;

ΛΙΑΗ — Κανένας, αγάπη μου. Πώς σου φάνηκε; Κανένας δεν μπήκε. Έσ' ό φοβάσαι σαν έρωτευμένος.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Περίεργο. Κάποιος μου φάνηκε πώς μπήκε στο δωμάτιο. [Σηκώνεται]. Περίεργο. Είναι αυτοί οι φόβοι που μου δίνει η νευρασθένεια.

ΛΙΑΗ — Άνόητε. Κι' αν ήσανε κανένας! Τί να φοβηθής. Δεν είμαι η γυναίκα σου;

ΑΝΔΡΕΑΣ — Έχεις δίκιο. Είμαι άνόητος. [Άκουεται κουνούσιμα]. Έρχονται νομίζω. Εγώ πρέπει να φύγω. Δεν θά λείπω πολύ. Θα κατεβώ απ' την πισινή πόρτα. Δικαιολογήσε με. Καλή αντίμωσι, αγάπη μου. Σε λίγο έφθασα.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΜΑΡΙΑ, ΛΙΑΗ, ΠΕΤΡΟΣ

ΜΑΡΙΑ — Ο κύριος Μαρής...

ΛΙΑΗ, [ταραγμένη]. Μόνος του; Δεν είναι μαζί ο θεός του και η θειά του; [Σκέπτεται]. Άκουσε, Μαρία. [Σε λίγο]. Πές στον κύριο πώς δεν είμαι στο σπίτι.

ΜΑΡΙΑ — Είπα πώς είδατε εδώ, κυρία. Δεν μούχατε πεί.

ΛΙΑΗ — Καλά. Πές τότε στον κύριο να έλθη. [Η Μαρία φεύγει]. Δεν θά ήθελα καθόλου να τον δεχτώ μόνη μου.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΛΙΑΗ, ΠΕΤΡΟΣ

[Η Λιάη σηκώνεται, πηγαίνει μπροστά στο βάζο με τα τριαντάφυλλα και τα διευθετεί άησυχαι. Μπαίνει ο Πέτρος με κάποια ταραχή ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του].

ΠΕΤΡΟΣ, [χωρίς να υποκλιθῆ μπροστά στη Λιάη]. Κυρία μου, ίσως είμαι αδιάκριτος... Έννοώ πολύ καλά...

ΛΙΑΗ, [μάλλον ψυχρά]. Τό βέβαιο είναι πώς σ' ας περιμένα μαζί με τους θεούς σας. Πώς δεν ήρθε ο κ. Λαουδάρης, η κυρία θειά σας;

ΠΕΤΡΟΣ, [χωρίς να καθίση]. Μου είπαν πώς θά έρθουν. Υποθέτω όπου να είναι...

ΛΙΑΗ, [τυπικά]. Καθίστε, κύριε Μαρή.

ΠΕΤΡΟΣ — Εύχαριστώ, κυρία μου. Τό ύφος σας δεν μου δίνει την άδεια να μείνω...

ΛΙΑΗ — Τό ύφος μου... Δεν βλέπω τον λόγο.

ΠΕΤΡΟΣ — Έννοώ πολύ καλά. Τό γράμμα μου αυτό που είχα την άφέλεια να σ' ας γράψω, τό γράμμα αυτό που δεν καταδεχθήκατε καν ναπαντήσετε, που τό σχίσατε ίσως, χωρίς να τό διαβάσετε. Έννοώ πολύ καλά. Ήτον μία αδυναμία μου να σ' ας ανοίξω όλη μου την καρδιά. Ναι, είμεθα αδύνατοι έμεις οι άνδρες κάποτε. Άλλά μου ήτον αδύνατο να κάμω άλλως. Με συγχωρείτε. Ήτον η πρώτη φορά που έπεσα σε τέτοια αδυναμία. Και θά είναι η τελευταία.

ΛΙΑΗ — Είναι εύχαριστο που τό έννοήσατε. Δεν έπρεπε να μου γράψετε. Τό γράμμα σ' ας είναι εκεί, σφραγισμένο. Και είναι στη διάθεσί σας.

ΠΕΤΡΟΣ — Ά! όχι, κυρία. Αυτό που κάνετε είναι πολύ. Παραπολύ, σ' ας βεβαιώνω. Παίζετε με τη δυστυχία μου.

ΛΙΑΗ — Τί θέλετε να κάμω;

ΠΕΤΡΟΣ — Νά μ' ακούσετε, κυρία μου. Σ' ας τό ζητώ σαν χάρη. Νά μ' ακούσετε. Είχα ανάγκη να σ' ας δώ. Είχα ανάγκη να σ' ας μιλήσω. Γι' αυτό σ' ας έγραφα. Και μέσα στις δυο αυτές ήμέρες, που δεν είχα απάντησί σας, που δεν ήξευρα τί να υποδέσω, στις δυο αυτές ήμέρες, που ήταν ένα μαρτύριο για μένα, πήρα την απόφασι ναρθω μοναχός μου, να πέσω στα πόδια σας.

ΛΙΑΗ — Δεν έννοώ τί άλλο έχετε να μου πητε. Βλεπόμεθα τόσο συχνά.

ΠΕΤΡΟΣ — Όχι, κυρία μου. Μή με ειρωνεύεστε. Δεν σ' ας βλέπω καθόλου. Πέντε λεπτά δεν σ' ας είδα μόνη σας. Άπό ό,τι ήθελα να σ' ας πώ δεν σ' ας ελπα τό μυριστό. Ήτον πάντα κάποιος, που είρχετο να ταραξῆ την ετυχία μου. Άκούστε με. Άφίστε με να μείνω λίγη ώρα μαζί σας. Νά σ' ας πώ δυο λόγια. Νά σ' ας ανοίξω την καρδιά μου...

ΛΙΑΗ — Σ' ας παρακαλώ, κύριε Μαρή. Αυτό που κάνετε είναι κατάχρησις. Μ' εύρισκατε μοναχή μου...

ΠΕΤΡΟΣ — Δεν μου μιλούσατε έτσι, κυρία, εδώ και λίγες μέρες. Άκόμα προχθές μου λέγατε την αγωνία με την όποια παρακολουθούσατε στους αγώνες τη νύχτα μου. Τά μάτια σας ήταν καρφωμένα άπάνω μου, μου λέγατε. Η καρδιά σας

ΚΑΪΦΩΝ — ΣΠΟΥΔΗ Π. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ

έτρεμε. Γιατί να μου τ' απητε αυτά τά λόγια; Γιατί να με κάμειτε να σ' ας αγαπήσω;

ΛΙΑΗ — Δεν υπέθετα πώς θά φθάσετε εδώ που φθάνετε. Τό ξέρετε καλά. Είμαι μια γυναίκα πανδρεμένη. Άγαπώ τον άνδρα μου. Αυτό που κάνετε είναι μια κακή πράξις...

ΠΕΤΡΟΣ, [είρωνικά]. Τόν άνδρα σας. Έχετε δικαιο. Κανείς δεν σ' ας εμποδίζει να τον αγαπάτε. Ναι. Σ' ας αγαπά κι' αυτός, τό φαντάζομαι. Ίσως να σ' ας αγαπά λιγώτερο από τά βιβλία του, αλλά σ' ας αγαπά πάντα. Κι' όταν μελετά τους έρωτας των ζώων, έχετε και σεις τη θέσι σας στη σκέψι του... Τό καταλαβαίνω.

ΛΙΑΗ, [θυμωμένη]. — Ά! όχι, κύριε. Δεν σ' ας επιτρέπω να βρίζετε τον άνδρα μου. Μέσα στο σπίτι μου εδώ, μπροστά σ' έμένα, όχι δεν σ' ας τό επιτρέπω. Σ' ας παρακαλώ να μ' άφίστετε ήσυχαι... Δεν σ' ας έδωκε κανένας τό δικαίωμα.

ΠΕΤΡΟΣ — Μου τό δώκατε έσεις. Μου είπατε πώς μ' αγαπάτε...

ΛΙΑΗ — Δεν αγαπώ κανένα, εκτός απ' τον άνδρα μου.

ΠΕΤΡΟΣ — Σ' ας έννοώ πολύ καλά. Ο άνδρας σας σ' ας εκάιδεψε σαν ένα μικρό γατάκι και τό μικρό γατάκι...

ΛΙΑΗ — Φθάνει, κύριε. Άφίστε με. Δεν σ' ας αγαπώ. Σ' ας τό λέω καθαρά...

ΠΕΤΡΟΣ — Όχι. Δεν μπορείτε να μου τό πητε αυτό. Είναι άργά πλέον. Δεν μπορείτε να μου πάρετε πίσω αυτό που μου δώσατε. Έχω μέσα μου κάτι απ' την ψυχή σας, απ' την καρδιά σας. Έχω μέσα μου κάτι από τά μάτια σας. Είναι δικό μου. Έχω κάτι — μη τό ξεχνάτε — [σκάβει κοντά της] έχω κάτι απ' τά γέλια σας. Δεν μπορείτε να τό πάρετε πίσω. Όχι. Είναι δικό μου για πάντα.

ΛΙΑΗ, [ταραγμένη]. Θεέ μου. [Κλαίει]. Είμαι μια δυστυχισμένη, μι' α δυστυχισμένη.

ΠΕΤΡΟΣ — Έννοια σας όμως. Μην ταραξέσθε. Δεν θά σ' ας ένοχλήσω περισσότερο. Θα φύγω. Θα φύγω για πάντα απ' αυτόν τό τόπο... Χαίρετε, κυρία μου...

ΛΙΑΗ — Δεν έχω αυτή την άπαιτήσι. Δεν μπορώ να την έχω.

ΠΕΤΡΟΣ — Δυστυχώς είναι άνάγκη για μένα. Άπό την πρώτη ήμέρα που σ' ας είδα και όλες αυτές τις ήμέρες, αυτή η σκέψις με τυραννεί. Νά φύγω, να φύγω μακριά. Δεν μπορώ πλέον να ζώ εδώ. Σ' ας παρακαλώ λησιμονήσατε την παρεκτροπή μου. Είναι η μόνη χάρη που σ' ας ζητώ. Επιτρέψετε μου να σ' ας χαιρετίσω, δεν πρέπει πλέον να μείνω ούτε στιγμή εδώ. [Υποκλίνεται ναποχαριστίση].

ΛΙΑΗ — Θα είναι χειρότερα ίσως. Η θεία σας θά έλθη εδώ. Τό πράγμα θά παρεξηγηθῆ. Ίσως κανένα σκάνδαλον. Καθίστε, σ' ας παρακαλώ. Άς λησιμονήσωμε ό,τι έγινε...

ΠΕΤΡΟΣ—Έστω. Θα μείνω. Άφου τὸ ἀπαιτεῖτε, ἀφου νομίζετε... [Κάθεται μὲ τὸ κεφάλι σκυμένο κάτω. Παύσις. Μένουν καὶ οἱ δυὸ στενωχωμένοι].

ΛΙΑΝ—Ἡ θεία σας ἀργεῖ. Ἰσως εἶχε καμιά ἐπίσκεψη.

ΠΕΤΡΟΣ—Ἰσως. Ποῖος ξέρει.

ΛΙΑΝ—Τί ὥρα ἔχετε σὰς παρακαλῶ;

ΠΕΤΡΟΣ, [βγάζει τὸ ὥρολόγι του].—Εἶναι [ὡς νὰ διαβάξη πολλὴν ὥρα, χωρὶς νάντιλαμβάνεται] εἶναι 4 1/2—ἀκριβῶς 4 1/2.

[Ἡ Μαρία φαίνεται στὴ δεξιὰ θύρα]

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ παραπάνω, **ΜΑΡΙΑ**

ΜΑΡΙΑ—Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Λαουδάρη.

ΛΙΑΝ—Πές πῶς τοὺς περιμένομε.

[Φεύγει ἡ Μαρία]

ΠΕΤΡΟΣ, [ὡς νὰ βγαίῃ ἀπὸ στενωχωρὴ θέση].— Ἐπὶ τέλους αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι...

[Ἡ Λιλή προσέχει μὲ κάποια ταραχὴ στὸν τόνο, μὲ τὸν ὁποῖον ἐλέγχθηκα αὐτὴ ἢ φράσις. Φέρνει τὰ δάχτυλα στὸς κροτάφους της].

ΛΙΑΝ, [σὺν ἀπομέσα της]. Πάλι αὐτὴ ἡ ἡμι-κραγία...

ΠΕΤΡΟΣ—Ἔχετε πονοκέφαλο, κυρία;

ΛΙΑΝ—Ναί. Τὸν συνειδίξω ἴποτε-ἴποτε.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

[Μπαίνουν ὁ κ. καὶ ἡ κ. Λαουδάρη]

Οἱ παραπάνω, ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**, ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**, [ἀπὸ τὴ θύρα].—Μὲ συγγωρεῖς, Λιλή μου, ποὺ ἀργήσαμε. Δὲν ξέρεις τί ἐπαθα...

[Ἡ Λιλή προχωρεῖ στὴ θύρα νὰ τοὺς υποδεχθῇ. Ὁ Πέτρος σκιάζεται καὶ μένει στὴ θέσι του].

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Καλησπέρα σας, καλησπέρα σας. Ἡ γυναίκα μου φταίει.

[Χειραφίει, ἡ κ. Λαουδάρη φιλεῖ τὴν Λιλή]

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**, [κυντάσσουσα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Πέτρου].—Ἄ! ὁ ἀνεπιδὸς εἶναι ἐδῶ; Καλησπέρα, Πέτρο. Καλὰ ποὺ ἤρθες τοῦλάχιστον ἐσύ.

[Προχωροῦν ὅλοι καὶ παίρνουν θέσεις]

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**, [πρὸς τὴ Λιλή]. Βεβαιωθήτε, κυρία μου, πῶς τὸ λάθος εἶναι ἐντελὸς τῆς γυναίκας μου. Τί εἶναι αὐτὲς οἱ γυναῖκες! Μοῦ εἶπε οἱ τέσσερες παρὰ τέταρο νὰ περάσω ἀπὸ τὸ σπῆτι νὰ τὴν πάρω. Ἐννοεῖται πῶς ἔχασα κ' ἓνα τέταρο ἀπ' τὸ μάθημά μου στὸ Λυκεῖο. Ἐδυσίασα ἓνα κεφάλαιο τοῦ «Φαίδωνος»... Πηγαίνω στὸ σπῆτι καὶ ἡ κυρία δὲν εἶχε κάμει ἀκόμα τὴν τουαλέττα της.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς ξεχάσθηκα. Πῶς παρασύρεται κανένας ἀπὸ τὴν ἀνά-

γνωσι! Περνᾷ ἡ ὥρα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ κανένας.

ΛΙΑΝ—Θὰ διαβάζατε τίποτε πολὺ ἐνδιαφέρον.

Ἔσεῖς εἰσαστὲ βιβλιοφάγος.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Ναί! Ἐδιαβάζα τὸν «Ἰαπότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονεκτίου». Δὲν ξέρετε τί ζῆγο...

ΠΕΤΡΟΣ—Τίνος συγγραφέως, θεία μου;

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Δὲν θυμούμαι τὸν συγγραφέα. Φαίνεται ὁμως πῶς εἶναι κάποιου μεγάλου. Τί πόησις, τί ἰδανιομός, δὲν φαντάζεσθε.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Ναί, μοῦ τῶλεγε κ' ἐμένα ἡ γυναίκα μου. Ἐγώ, ξέρετε, δὲ διαβάζω μυθιστορήματα. Ποῦ καιρός. Μιὰ ἡμέρα ὁμως ποὺ ἀνέπτυσσα στὴ γυναίκα μου κάτι ἰδέες τοῦ Πλάτωνος ἀπὸ τὸν «Φαίδρο», μοῦ ἔλεγε ἡ Εὐδοκία ὅτι τίς ἴδιες ἀκριβῶς ἰδέες εἶχε συναντήσει στὸν «Ἰαπότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονεκτίου». Βλέπετε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι συγγραφεῖς τρέφονται, ἀντλοῦν ἀπὸ τοὺς δικούς μας, τοὺς μεγάλους.

Ἢ ὅταν διαβᾷς ὁμως κανέναν τὰ πρωτότυπα.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Ἄς ἀφίσωμε τὴ φιλολογία. Εἶσαι πολλὴ ὥρα ἐδῶ Πέτρο;

ΠΕΤΡΟΣ—Πολλή; Δηλαδὴ κανένα τέταρτο.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Ὅπωςδήποτε αὐτὸ μὲ παρηγορεῖ. Ὁ ἀνεπιδὸς μου, ποὺ διηγεῖται τόσο ὥραία, θὰ σὰς εἶπε βέβαια ἀκριβῶς. [Πρὸς τὸν Πέτρο]. Δὲν εἶπες, Πέτρο, γιὰ κεῖνο τὸ ἀγριο ἄλογο, ποὺ κανένας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ δαμάσῃ... Θυμάσαι;

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Ἄ! ναί, θυμούμαι κ' ἐγώ. Κάθε Πέμπτη, ποὺ μᾶς ἔλεγε, πῶς εἶχате τὰ δύστροπα ἄλογα, κάθε Πέμπτη ποὺ ἔτρεμαν ὅλοι ἀπὸ τὴν παραμονή.

ΠΕΤΡΟΣ—Τί τὰ θέλετε, θεῖς μου, τᾶλογα;

ΛΙΑΝ—Ὅχι, δὲν μοῦ διηγῆθηκε τίποτε τέτοιο ὁ κύριος.

ΠΕΤΡΟΣ—Ἐπειτα ἡ κυρία Λώρη ἔχει δυστυχῶς πονοκέφαλο καὶ δὲν ἤθελα νὰ τὴν ἐνοχλήσω μὲ τὴ φλυαρία μου.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Ἀλήθεια, Λιλή μου, ἔχεις πονοκέφαλο; Πῶς λυτοῦμαι. Δὲν παίρνεις ἓνα καφε πικρὸ, πολὺ πικρὸ;

[Ἡ Λιλή ἀποποιεῖται μ' ἓνα μορφασμῶ].

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Τί περίεργος γιατρός αὐτὴ ἡ γυναίκα μου. Τρελαίνεται γιὰ τὰ γλυκὰ καὶ συσταίνει διαρκῶς τὰ πικρὰ.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Δὲν ξέρετε πόσο ὠφελεῖ.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Αὐτὸ δὲν τὸ ἐννοῶ. Γιατί τὰ γλυκὰ νὰ βλάπτουν καὶ τὰ πικρὰ νὰ ὠφελοῦν; Τότε ἡ φύσις εἶναι κακὸς ὁδηγός. Διὰβολε. Ἄν μ' ἄκουε ὁ μαθητὴς μου ὁ Ἄνδρέας νὰ τοῦ κατηγορῶ τὴ φύσι. Ἀλήθεια, ποῦ εἶναι ὁ Ἄνδρέας;

ΛΙΑΝ—Ἐπῆγε στὸν Βοτανικὸ Κῆπο. Ὅπου νάναί θὰ γυρίσῃ.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Ἄ! ναί τὸ ἤξευρα. Μοῦ τὸ

εἶπε τὸ πρῶτ' ὁ διευθυντὴς τοῦ Βοτανικοῦ Κῆπου. Μοῦ εἶπε πῶς τὸν περιέμενε σήμερα.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Τότε, γυναίκα, εἶσαι ἀκόμη πῶς ἀσυγχώρητη. Ἄφου ἤξευρες πῶς ἡ κ. Λιλή εἶναι μόνη της, νὰ μὴν ἔλθῃς νὰ τῆς κάμῃς συντροφιά ἀπὸ νωρίτερα.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Γιὰ νὰ εἶμαι εὐκαιρινῆς [κυντάζει τὴ Λιλή] ἤξευρα ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι ἀκριβής. Ὅτι θὰ ἦτο ἐδῶ ἀπὸ τις τέσσερες. Καὶ ἄφισα νὰ παρασυρθῶ ἀπὸ τὸν «Ἰαπότην τοῦ Ἐρυνθροῦ Μεσονεκτίου». Ἡ ἀγαπητὴ μου Λιλή δὲν πιστεύει νὰ ἔπληξε μὲ τὴ συντροφιά τοῦ Πέτρου. Ἔ, Λιλή;

ΛΙΑΝ, [στενωχωρημένη]. Πῶς εἶναι δυνατόν; Ἐξ ἐναντίας.

ΠΕΤΡΟΣ, [πρὸς τὴ Λιλή]. Κυρία μου, δέχομαι τὴ βεβαίωσί σας σὰν εὐγενεῖ φιλοσοφῶνησι. Εἶσθε πολὺ καλὴ καὶ σὰς εὐχαριστῶ.

[Ἐξάρνα ἀπ' τὴν δεξιὰ θύρα μπαίνει ὁ Ἄνδρέας, σκουπίζοντας τὸν ἰδρώτα του].

ΣΚΗΝΗ ΕΒΑΘΜΗ

Οἱ παραπάνω, **ΑΝΔΡΕΑΣ**

[Ὁ κ. Λαουδάρης καὶ ὁ Πέτρος σηκώνονται]

ΑΝΔΡΕΑΣ—Μπράβο, μπράβο. Σὰς βρῖσκω ὁλους ἐδῶ. Μ' αὐτὴ τὴν ἔλπιδα ἔτρεξα καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξις. Εἶμαι ἰδρωμένος. [Χαιρεταίει διαδοχικῶς τὴν κ. Λαουδάρη, τὸν κ. Λαουδάρη, τὸν Πέτρο]. Κύριε Μαρῆ. [Τὸν χαιρετᾷ σοβαρὰ]. [Πλησιάζει τὴν Λιλή].

Ἄγάπη μου, βλέπεις ὅτι κράτησα τὸ λόγο μου. [Τὴ χαιδεύει στὸ πρόσωπο. Ἡ Λιλή χαμογελαῖ βιασικῶς]. Μὰ τί ἔχεις ἐσύ; Μῆπως πάλι τὸν πονοκέφαλό σου; Σὲ ἀφίσα τόσο καλὰ.

ΛΙΑΝ—Ναί, εἶναι ἓνα τέταρτο ποὺ μ' ἔπιασε. Ἐδῶ ἀποπάνω ἀπὸ τὰ μάτια...

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Δὲν εἶναι τίποτε. Εἶναι τοῦ καιροῦ. Αὐτὴ ἡ νοτιὰ ξέρετε ἀφανίζει, ἀφανίζει.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Τέλος πάντων, αὐτὴ ἡ Ἰατρική. Δὲν θεραπεύει τίποτε. Ὅτ' ἓνα πονοκέφαλο, οὔτε μιὰ φαρυγγίτιδα. Ἐγὼ τὴν ἔχω ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκα. Μοιάζει σ' αὐτὸ μὲ τὴ Φιλοσοφία. Καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἄξια νὰ θεραπευθῇ οὔτε μιὰ ψυχρὴ φαρυγγίτιδα. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔκαμε τίποτε γιὰ τις δυσαρμονίες τῆς φύσεως, οὔτε στὴν ὕλη, οὔτε στὴν ἠθικὴ σφαῖρα.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Ἐπειδὴ ἔχασε «τὴν πίστιν».

ΑΝΔΡΕΑΣ—Ἔστω. Ἀλλὰ τὸ νὰ χάνεται ἡ πίστις δὲν εἶναι κ' αὐτὸ μιὰ δυσαρμονία;

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Μπερδεύεις τὰ ζητήματα, διότι ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Ὅλα εἶναι μπερδεμένα, ἀγαπητέ μου διδάσκαλε. Ἡ φιλοσοφία σας τὰ μπερδεψε χειρότερα...

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Τέλος πάντων αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μπλέξουν, γίνονται ἀνυπόφοροι μὲ τις φιλοσοφίες τους. Πές μας τίποτε, Πέτρο, νὰλλάξωμε θέμα. Κύριε Ἄνδρέα, πῶς ἐστὶν στὸν Πέτρο νὰ σὰς διηγηθῇ γιὰ τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο ἄλογο ποὺ δάμασε στὴ Μοδένα.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ψυχεῖα].—Γιατί ὄχι. Ἄν ἔχη τὴν κλωσύνῃ ὁ κ. Μαρῆς νὰ μᾶς διηγηθῇ.

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν ἀφίνετε τώρα; Ἄλλοτε.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Μὰ τί ἔχεις ἐσύ; Δὲν σε ἀναγνωρίζω σήμερα, ἀνεπιδὸ μου. Φαίνεται τόσο κουρασμένος.

ΠΕΤΡΟΣ—Θεῖς μου, τὸ μαντεύσατε. Εἶμαι σχεδὸν ἄρρωστος. Ἄν δὲν φοβούμουν νὰ χαλάσω τὴν συντροφιά σας καὶ τὴν εὐτυχία νὰ μείνω λίγες στιγμὲς μὲ τὸν κ. Λώρη, θὰ σὰς ζητούσα τὴν ἀδεία νὰποσυρθῶ.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Τί ἔχεις; Εἶσαι ἄρρωστος;

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Σὲ βλέπω τόση ὥρα ποὺ δὲν εἶσαι στὰ καλά σου.

[Ἡ Λιλή φαίνεται ταραγμένη]

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν εἶμαι ἄρρωστος. Εἶμαι λυπημένος πολὺ. Παραπολὺ λυπημένος.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Τί σοῦ συμβαίνει;

ΠΕΤΡΟΣ—Θὰ σὰς διηγηθῶ ἀμέσως.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Τί νὰ τρέξῃ;

[Ἡ Λιλή σκύβει κάτω προσπαθοῦσα νὰποφύγῃ τὰ βλέμματά].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [πρὸς τὴ Λιλή].—Πῶς εἶναι ὁ πονοκέφαλός σου, Λιλή;

ΛΙΑΝ—Κάπως καλύτερα, Ἄνδρέα.

ΠΕΤΡΟΣ—Θὰ σὰς διηγηθῶ ἀμέσως ἀφου ἐπιμένετε. Σήμερα τὸ ἀπόγευμα εἶχα μιὰ πολὺ δυσάρεστη εἶδησι. Ἄν δὲν εἶμαι ἐνοχλητικὸς στὸν κύριον καὶ τὴν κυρία.

ΑΝΔΡΕΑΣ—Καλὲ τί λέτε; Διηγηθῆτε μας. Δὲν εἶμεθα ξένοι.

ΠΕΤΡΟΣ—Πρόκειται γιὰ ἓναν φίλο μου, ἓναν ἀδελφικὸ μου φίλο. Εἶμεθα μαζὶ στὴν Ἰατρικὴ Σχολή. Εἶμεθα οἱ πρῶτοι μαθητὰ καὶ οἱ πρῶτοι φίλοι. Σήμερα λαβαίνω ἓνα γράμμα του ἀτελαστικό, ἀπὸ τὸ Νταβός. Εἶν' ἐκεῖ σ' ἓνα φθισιατρεῖο. Καὶ ἄν ἤξερατε τί γίγασ ποὺ ἦτον!

Ἐνας ἄνδρας ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ροδοκόκκινος, γεμάτος υγιαία.

Ἡ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗ**—Μὰ πῶς αὐτό; Πῶς ἔγινε;

ΑΝΔΡΕΑΣ—Καμιά μόλυνσις, φαίνεται.

ὁ κ. **ΛΑΟΥΔΑΡΗΣ**—Τὸ καυμένο τὸ παιδί.

ΠΕΤΡΟΣ—Δὲν ξέρω κ' ἐγὼ τί νὰ υποθέσω. Πολὺ φοβούμαι πῶς εἶναι κάποιος ἠθικὸς λόγος. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἤμουν ἐκεῖ, ὁ φίλος μου μοῦ εἶχε ἐκμισσηθρευθεῖ ἓνα ἀλθηνά του. Ἄγαπούσε μιὰ νέα Παρισιάνα. Νύχτες ὁλόκληρες ξενυχτοῦσα μαζὶ του, νὰ μοῦ διηγῆται τὸν ἔρωτά του. Δὲν μ' ἄφινε νὰ φύγω. Ἠμουν ἡ μόνη του παρηγοριά.

Ο κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗΣ — Τὸ καυμένο τὸ παιδί ἦτο πολὺ νέος;

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Μὴ διακόπτης, καυμένη Παρασκευά.

ΠΕΤΡΟΣ — Καὶ εἶναι περίεργο πῶς τὴν ἀγάπησε. Δὲν τὴ γινώριζε καθόλου. Μιὰ ἡμέρα τὴν εἶδε στὸ Παρίσι, στὶς ἐπιποδοδρομίες τοῦ Λονσάμ. Αὐτὸ ἔφθασε. Μιὰ στιγμή. Ἐνα ἀντίκρισμα. Κ' ἔγινε δυστυχῆς γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ.

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Κι' αὐτὴ; Δὲν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν;

ΠΕΤΡΟΣ — Ζήτησε νὰ τὴ γνωρίσει, νὰ παρουσιασθῆ. Τὸ κατάφερε. Μιὰ ἡμέρα νόμισε πῶς εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ τῆς ἐκμυστηρευθῆ τὴν ἀγάπη του, νὰ τῆς κάμῃ ἕνα ὑπαινιγμὸ, νὰ τῆς παρουσιάσῃ μιὰ μικρὴ γωνιά ἀπὸ τὴν πληγωμένη καρδιά του.

[Ὅλοι προσέχουν]

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Καὶ αὐτὴ;

ΠΕΤΡΟΣ — Αὐτὴ, φυσικά, πού δὲν εἶχε αἰσθανθῆ τίποτε γι' αὐτόν, τοῦ ἔδωκε νὰ καταλάβῃ ὅτι τῆς ἦτον ἐντελῶς ἀδιάφορος, χωρὶς νὰ κρύψῃ καὶ κάποια δυσαρέσκεια γιὰ τὴν ἐνόχλησι πού τῆς ἔδωκε τὸ πάθος του. Ἦτον πολὺ φυσικό. Τί θέλατε νὰ κάμῃ;

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Αὐτὸ εἶναι σκληρότης. Μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο ἔρωτα.

Ο κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗΣ — Φυσικά σκληρότης. Ὑπάρχουν δυστυχῶς γυναῖκες...

ΑΝΔΡΕΑΣ — Λυποῦμαι τὸν φίλο τοῦ κυρίου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔτσι εἶναι. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ ἐφαρμόσῃ τὴ φιλανθρωπία στὸν ἔρωτα. Ὅλες οἱ γυναῖκες πού ὀνομάζουμε σκληρὲς ἢ ἀπιστες εἶναι ἀπλούστατα πλάσματα πού δὲν ἀγάπησαν ἢ ἔπαυσαν νάγαποῦν ἕναν ἄνδρα. Δὲν φταῖνε σὲ τίποτε.

Ο κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗΣ — Μπροστὰ σ' ἕνα τέτοιο αἰσθημα... Ἐνα τέτοιο πάθος!

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ὅσο μεγαλύτερο εἶναι τὸ πάθος, τόσο περισσότερο ἐνοχλεῖ μιὰ γυναῖκα πού δὲν ανταποκρίνεται σ' αὐτό. Τὰ δυνατὰ πάθη ἐνοχλοῦν τίς γυναῖκες. Ἐξασθενοῦν τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ὑποτιμοῦν στὰ μάτια τῆς γυναῖκας.

ΠΕΤΡΟΣ — Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ φίλος μου τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔφυγε σ' ἕνα μεγάλο ταξίδι. Γύρισε χειρότερα ἀπὸ ὅτι ἔφυγε. Καὶ σήμερα εἶναι καταδικασμένος. Μοῦ γράφει, μὲ διετενεῖ, μὸς τὸ ζητεῖ ὡς τελευταία χάρι νὰ πάω κοντά του. Πρέπει νὰ φύγω μὲ τὸ πρῶτο βαπόρι.

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Νὰ φύγῃς, εἶπες. Ἄ! μ' αὐτὸ δὲν γίνεται. Ἀκόμη δὲν σὲ εἶδαμε.

Ο κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗΣ — Δὲν θὰ σ' ἀφίσωμε. Τί θὰ χρησιμεύσῃς στὸ φίλο σου ἐπὶ τέλους;

ΠΕΤΡΟΣ — Ἐσεῖς ἐκάματε πρῶτοι τὴν ἀπολογία τῆς φιλανθρωπίας. Ὁ κύριος Λώρης ἐδικαιολόγησε τὴν ἐρωμένη. Τὸν φίλο δὲν θὰ μπο-

ρέσῃ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ. [Ὁ Ἄνδρας κάνει ἕνα σχῆμα ἐπιδοκιμασίας]. Εἶμαι ἀποφασισμένος, φεύγω αὐριο.

[Ὅλοι μένουν κατάπληκτοι. Ἡ Λιλὴ κρατεῖ πάντα τὸ κεφάλι στὰ χεῖρα της].

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Θὰ ἰδοῦμε. Θὰ ἰδοῦμε. Ἄς ἀφίσωμε τώρα τοὺς φίλους μας, εἶναι ἀργά.

[Σηκόνονται ὅλοι. Ἀποχαιρετισμοί].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἀποχαιρετῶν τὸν Πέτρο]. — Εὐχομαι ὁ φίλος σας νὰ γιαιτρευθῆ γρήγορα, κύριε Μαρῆ.

ΠΕΤΡΟΣ — Ἄ! κύριε Λώρη. Σὰς βεβαιῶνω ὅτι εἶναι εὐκολώτερο νὰ γιαιτρευθῆ ἀπ' τὴ δεύτερη ἀρρώστια του παρὰ ἀπὸ τὴν πρώτη. Καὶ τότε θὰ εἶναι ἀκόμα πὺδ δυστυχῆς. [Προχωρεῖ πρὸς τὴ Λιλὴ. Μὲ προσποιημένη ἀπάθεια]. Κυρία μου, σὰς ζαλίσαμε. Τὰ σέρβη μου.

[Ἡ Λιλὴ, καθὼς σηκώνεται, φαίνεται νὰ κλονίζεται στὰ πόδια της καὶ ἀκουμπᾷ σὲ μιὰ καρέκλα. Φέρνει τὸ χέρι στὸ κεφάλι μ' ἕνα αἰσθημα φυσικοῦ πόνου].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [τὴν πλησιάζει]. — Τί ἔχεις, Λιλὴ; Ἐσὺ ὑποφέρεις. Εἶσαι χλωμὴ. Πονεῖς ἀκόμα.

[Ὅλοι μαζί τὴν πλησιάζουν μ' ἐνδιαφέρον. Ὁ Πέτρος στέκεται παρὰμερᾷ].

ΛΙΑΝ, [μὲ ταραχή]. — Δὲν εἶναι τίποτε, εἶναι τὰ συνειδησιμένα μου. Ὑστερ' ἀπὸ τὸν πονοκέφαλο ἔχω πάντα μιὰ ἐξάντησι, σὰ λιποθυμία ἔτσι. Μοῦ πέρασε τώρα.

Η κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗ — Δὲν πᾶς στὸ παράθυρο;...

[Προχωρεῖ πρὸς τὸ γραφεῖο καὶ παίρνει ἕνα ριαδί. Περνώντας πλησιάζει τὸν Πέτρο πού στέκεται παρὰμερᾷ. Πρόσεξε! Εἶναι ἡ κρίσιμη στιγμή. Μὴ τὴν ἀφίσης νὰ χαθῆ].

[Ἐπιστρέφει καὶ ἀερίζει τὴ Λιλὴ]

Ο κ. ΛΑΟΥΓΑΡΗΣ — Νὰ σὰς φουσηῖ λίγος ἀέρας.

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ταραγμένος]. — Λίγος ἀέρας. Θὰ σοῦ περάσῃ, ἀγάπη μου.

ΛΙΑΝ — Εἶμαι καλύτερα. Θὰ κατεβῶ μαζί σας ὡς τὸν κῆπο. Ὁ καθαρὸς ἀέρας.

ΑΝΔΡΕΑΣ — Ναι, Λιλὴ. Εἶναι τὸ καλύτερο... Κατέβα λιγάκι. [Φεύγουν ὅλοι ἐκτὸς τοῦ Ἄνδρα].

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ [μόνος]

[Κάνει δυὸ βήματα πρὸς τὸ γραφεῖο του, κυττάζει κάποια χαρτιά, ὑστερὰ προχωρεῖ πρὸς τὸ παράθυρο]. Τί μωροδιά! Ἡ ἀνοιχτὴ πανηγυρίζει. [Σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο, ἀλλ' ὡς νὰ βλέπῃ κάτι τρομερὸ, ὀπισθοχωρεῖ κρύβοντας τὸ πρόσωπό του]. Θεέ μου! Τί εἶδαν τὰ μάτια μου.

[Διστάζει μιὰ στιγμή, ὑστερὰ ὁρμάει παράφορος πρὸς τὴ θύρα, ὡς νὰ μελετᾷ μιὰ ἐκδίησι. Στὸν ἦχο τῆς κραγιῆς του ὁρμάει μέσα ὁ Ἄνδρας καὶ τὸν ἀνακαίττει ἀκριβῶς μπροστὰ στὴν πόρτα].

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ, ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ — Τί τρέχει, κύριε Λώρη; Τί σὰς συμβαίνει; Τί πάτε νὰ κάμετε; Θεέ μου! Εἶσθε τόσο ταραγμένος.

[Ὁ Ἄνδρας πέφτει στὴν ἀγκαλιά τοῦ Ἄνδρου με λυγμούς].

ΑΝΔΡΕΑΣ, [ἀπελπιστικά]. — Ἦσούγασε δὲν θὰ κάμω τίποτε. Ἀλλοίμονο. Τίποτε. Τίποτε δὲν μπορῶ νὰ κάμω. [Κλαίει]. Τί κάνει κανεὶς ἀπάνω σ' ἕνα νεκρὸ;

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΛΥΛΑΙΑ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ — ΓΚΛΟΥΚ

Καμίαν ἡμέραν, καμίαν λαμπρὰν θερινὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἐπαγγλον καὶ θερινὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας, πηγαίνετε εἰς τὸ Λουβρον. Εἰσελθετε πρῶτα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἔργων τοῦ Houdon.

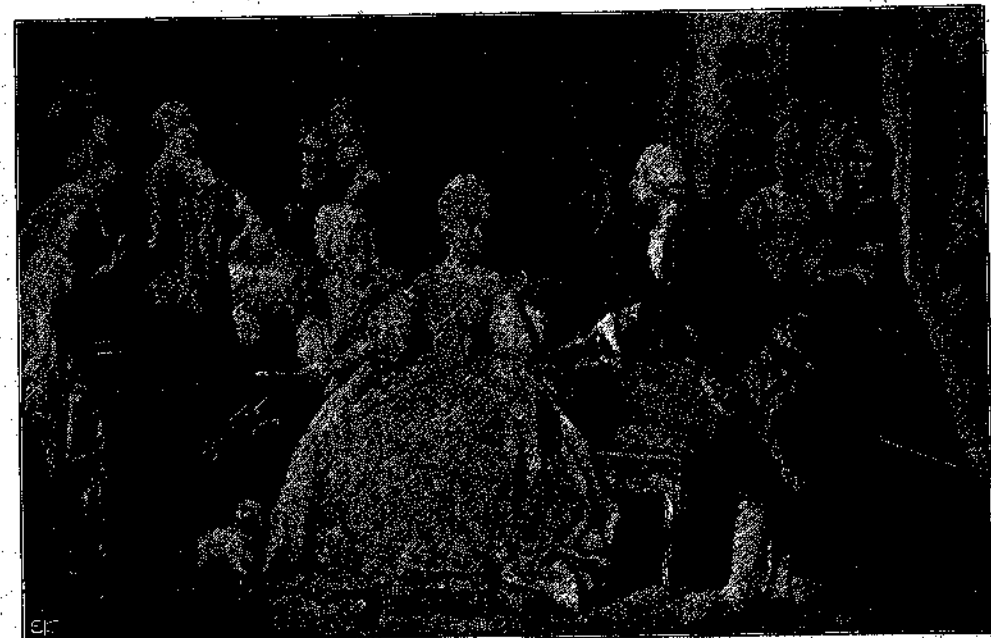
Ὁ γηραιὸς συνθέτης εἶνε εἰς τὸ βᾶθος.

Ἴδον τὸ εἶδόν του μέτωπον, ἡ ἀτακτος κόμη, τὸ πρόσωπον τὸ κατάστικτον ἀπὸ τὴν εὐλογίαν, τὸ σφιγμένον στόμα, τὸ ὕφος τὸ ἀγέραχον καὶ τραχύ.

Εἶνε ἐκεῖ ὀπισθεν τῆς λιγυρᾶς Ἀρτέμιδος, ἀνάμεσα εἰς ἕνα Ἐρωτα κατσαρομάλλην καὶ

μιαν Ὀδύνην ἐπιτηδευμένως γλαφυρὰν καὶ μικροκόμψον (mignarde). Τὰ κυττάζει καὶ δὲν τ' ἀναγνωρίζει. Δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ἔρωτος ὁ ἰδικὸς του καὶ δὲν εἶνε αὐτὴ ἡ ἰδικὴ του Ὀδύνη.

Ἐπειτα ἀφοῦ κυττάξετε καλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον, πηγαίνετε εἰς τὰ στοὰς τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς, καὶ ἐκεῖ, καθήμενοι πρὸ τῶν ἐπιτυμβίων μαρμάρων, ἐν μέσῳ τῶν βασιλίδων καὶ τῶν παρθένων τῶν πεπλοφόρων, ἐνθυμηθῆτε τὸν «Ὀρφέα» του, τὴν «Ἀλκηστίαν» του καὶ τὴν «Ἰφιγένειαν» του. Τότε θὰ σὰς φανῆ ὅτι ἡ ἀρχαία ψυχὴ ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἀγλαὰ ἐκείνα σώματα τὸ ἀδρανὲς

ΓΚΛΟΥΚ

κάλλος θά ἐμφυχωθῆ καὶ τὰ μάρμαρα θά τραγουδήσουν.

Ὁ Gluck ἦτο ὡς ἔγγιστα πενήτηντα ἐτῶν δταν ἔγραψε τὸ πρῶτον τοῦ ἀριστοῦργημα, τὸν «Ὀρφέα».

Δὲν τὸν φαντάζεται κανεὶς ποτὲ νέον μᾶς ἀρέσει νὰ τὸν φανταζόμεθα, ὄχι ἠλικιωμένον, ἀλλὰ ἤδη ἄνδρα ὄριμον, ὀριμότητος στιβαρᾶς, τοιοῦτον ὅποιον τὸν διείδεν ὁ Μέητι, παῖς ἔτι, μὲ ἐμβάδας καὶ μὲ τὸ ἐσώβρακον, μὲ σκοῦφον ἀπὸ μαῦρον βελουῖδον εἰς τὸ κεφάλι, μὲ κοντὸν κοιτανίτην ἀπὸ διάναν, νὰ παῖξη μὲ ὄλην τὴν δύναμιν ἐπὶ τοῦ ἀρχαϊκοῦ κλειδοκυμβάλου του ὡς μανιώδης.

Ἄλλὰ ἡ μανία του ἦτο ἱερὰ καὶ οἱ θεοὶ ἐφοῖτων ἐν αὐτῷ.

Ὁ Γκλουκ, λέγουν, ἀρχαῖζει, ἀλλὰ τί ἐννοοῦν μὲ αὐτό;

Ὅτι τὸ πάθος ἐν τῇ μουσικῇ του δὲν ἀλλοιώνει τὴν κάλλοντῃ, ὅτι ὁ παφοξυσμὸς τοῦ αἰσθήματος εἰλαβεῖται ἐν αὐτῇ τῇ τελειότητι τῶν γραμμῶν.

Ἡ ζωὴ, καὶ ζωὴ αἰρομένη εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς, ἐμφυχόνει, γεμίζει τὸ Ἔργον του, ἀλλὰ καὶ ἐγκλείεται ἐντὸς αὐτοῦ καὶ δὲν τὸ διασπᾶ καὶ δὲν τὸ διαρρηγγύει. Ἐντεῦθεν καὶ τι τὸ πλαστικόν, τὸ συγκεκριμένον, τὸ τυπικόν.

Ὁ Γκλουκ δὲν εἶνε ὡς ὁ Μότσαρτ, ὡς ὁ Μπετόβεν, παγκόσμιος καὶ ἄπειρος. Ἀναπαριστᾷ μᾶλλον ἢ ὑποβάλλει. Εἰς τοὺς ἥρωάς του, εἰς τὰς ἡρωίδας του, δὲν ἀνευρίσκομεν τὸν ἑαυτὸν μᾶς ὄλοι, οὔτε καὶ ὀλόκληρον. Δὲν αἰσθανόμεθα ὅτι εἴμεθα ὅμοιοι μὲ αὐτούς· μόλις ὅτι τοὺς πλησιάζομεν, καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον ὅτι εἶνε αὐτοὶ δι' ἡμᾶς ὁ πλησίον. Αἱ ὀδύνη τῶν εἶνε τόσῳ ἀγέρωχοι, τόσῳ ὄραται ἰδίως, ὥστε πρὸ αὐτῶν καταισχύρονται αἱ ταπειναί, ἀλλοίμονον! καὶ αἱ δύσμορφοι ὀδύνη μᾶς.

Σᾶς λέγουν αἱ ὑπερήφανοι μορφαὶ τοῦ Γκλουκ: πονεῖτε, ἀλλὰ ὁ πόνος σας παραβαλλόμενος μὲ τὸν ἰδικόν μας, στερεῖται εὐγενείας καὶ ὄραιότητος. Ἐνῶ σας ταράττει καὶ σας κάρνει νὰ μορφαίεστε, οἱ ἰδικοί μας λυγμοὶ παραμένουν πάντοτε ἀρμονικοί, καὶ τὰ δάκρυά μας ρέουν, χωρὶς ποτὲ νὰ τὰ ἐρεθίζουν καὶ νὰ τὰ κοκκινίζουν, ἀπὸ τὰ μαρμαρίνα βλέφαρά μας.

Καθὼς καὶ τὴν ὀδύνην, ὁ Γκλουκ ἔκαμεν εὐγενῆ τὴν χαρὰν.

Τὴν ἔκαμεν ἡρεμαίως γαλήνιον ἐπίσης. «Ἡ εὐδαιμονία τῶν δικαίων, ἔλεγε, πρέπει νὰ συνίσταται κυρίως εἰς τὸ συνεχὲς αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὴν σταθεράν, εἰς τὴν ἀνευ αἰξομειώσεων μονιμότητά της. Δι' αὐτὸ ὅτι καλοῦμεν «ἡδονήν», δὲν ἔχει τόπον ἐν αὐτῇ· διότι ἡ ἡδονὴ εἶνε ἐπιδεκτικὴ ποικίλης διαβαθμίσεως· ἀμβλύνεται ἄλλως τε καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπάγεται τοῦ κόσμου». Συνεχῆς, σταθερά, τοιαύτη εἶνε πράγματι ἡ μακαριότης ἡ ὁποία κυριαρχεῖ εἰς τὰ Ἡλύσια Πεδία τοῦ «Ὀρφέως». Βασιλεύει αὐτόθι ἡ γαλήνη, ἡ ὡσάν λυκόφωτος ἡπιότης εἰς τὴν ὁποίαν ἤρκετο ἡ εἰδωλολατρικὴ ἀθανασία. Τὸ πᾶν αὐτόθι εἶνε ἀρχαϊκόν, ἀρχαῖον, τὸ πᾶν ὡς καὶ αὐτῇ ἡ μελαγχολία τῶν αὐλῶν, ποὺ φαίνεται ὅτι διαπνέεται ἀπὸ τὸν πόνον τὸν ὁποῖον ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τὴν σκιάν τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν πόνον διὰ τὴν ζωὴν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ζωὴν τὴν ἐνεργόν, τὴν ζωὴν μὲ τὸ πορφυροῦν αἶμα.

Ἡ μουσικὴ τοῦ Γκλουκ ὄχι μόνον ἐνέχει καθὼς τὰ μάρμαρα καὶ τι τὸ πλαστικόν ἀλλ' ἐνέχει ἀκόμη, πάντοτε ὡς αὐτὰ, καὶ τι τὸ ἀτενές.

Ἀκούσατε τοὺς θρήνους τοῦ Ὀρφέως, τῆς Ἀλκίσιτιδος, τῆς Ἰφιγενείας· σιωπαὶ διακόπτουν τοὺς θρήνους τῶν καὶ ἡ ὀρχήστρα τότε μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς πτυχὰς της, περιαιλύπει τὴν ἀφωνὸν ὀδύνην τῶν.

Ὁ Γκλουκ ποτὲ δὲν βιάζεται καὶ ποτὲ δὲν μᾶς βιάζει. Μᾶς ἀφίνει νὰ καμαρόνωμεν ἐν ἀνέσει τὴν ὄραιότητα τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε πρὸς χάριν μας. Τὴν φευγαλεωτέραν τῶν τεχνῶν καθιστᾷ τέχνην μονιμότητος καὶ διαρκείας. Μᾶς παρέχει τὴν παραισθησιν ὅτι ἀνακόπτει τὴν φυγὴν της. Παρατείνει τὴν συγκίνησίν μας, σχολάζει καὶ μᾶς ἀφίνει νὰ σχολάζωμεν σταματᾷ τὴν στιγμὴν, ἡξεῦρετε, τὴν στιγμὴν ἡ ὁποία εἶνε τόσον ὄραία.

Τὸ Ἔργον τοῦ Γκλουκ εἶνε ἡ πρώτη ἐκδηλωσις λατρείας τῆς μουσικῆς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα.

Ἡ ἀρχαία ψυχὴ πρὸ αὐτοῦ εἶχεν αἰσθανθῆ ὅτι ἀνέζη ἐπὶ τῆς ὀδύνης, εἰς τὸ μάρμαρον, κάτω ἀπὸ τοὺς πυλῶνας καὶ ἀπὸ τὰς στοὰς καὶ ἀπὸ τὰς κιονοστοιχίας καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτῆ ἀπεκλήθη Ἀναγέννησις. Μία μόνη Μοῦσα δὲν εἶχεν ἐγεροθῆ.

Λέγεται ὅτι ἄλλοτε ὁ Ἀπόλλων δταν ἦτο βουκόλος ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἀπέθεσε τὴν λύραν του ἐπάνω εἰς ἓνα λίθον ὅπου ἡ λύρα ἀφήκε μελωδίας κάλλους ἀπολύτου. Ὁ Γκλουκ ἀνεῦρε τὸν λίθον ὅπου ἐκοιμῶντο αἱ θεοπέσαι φῶδαί.

Ἔπρεπε νὰ ἐγεννᾶτο τρεῖς αἰῶνας ἐνωρίτερα,

εἰς τὴν Ῥώμην, δταν ἀπὸ τὴν γῆν ἐξήρχοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας οἱ ἥρωες καὶ οἱ θεοὶ.

Θὰ τοὺς ἐφαλλεν, ἀπτινοβολοῦντας ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐπαναιμάσασαν νεότητά των, θὰ ἦτο ὁ μέγας μουσικὸς τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ οἱ Μεδικοί θὰ τὸν ἠγάπων.

[Μετάφρ. ΧΡ. ΔΑΡΑΛΕΞΗ] CAMILLE BELLAIGUE

Ἡ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ
Ἔγγραφε εἰς Ἰσπανίαν... ἀπὸ Θ. Ἀγγίνου — Ἀθήναις.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ο απαραίτητος όρρος...

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Προχθές εδίδαξα εις μίαν εφημερίδα νέαν θεραπεσίαν της φθίσεως. Από τότε που έμαθα να διαβάξω, είναι ή πεντηκοστή φορά, που ανεκαλύφθη ή θεραπεία της φοβεράς ασθενείας.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ. — Ο άξιζε τον κόπον να κάμη κανένας μίαν στατιστικήν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θα ήτο μία περίεργη και διασκεδαστική στατιστική. Κάθε μέθοδος αντιπροσωπεύει και μίαν εποχήν Ιατρικήν και επειδή αι Ιατρικαί εποχαι μετρούονται εις μήνας και έβδομάδας, θα είχαμε μίαν έκθεσιν του ασάτου Ιατρικού πνεύματος από τας μικροκαλιότερας.

Ο ΜΑΘ. — La medicina e mobile.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Παραπολύ, περισσότερο από την γυναίκα του παλαιού μελοδράματος. Αν εγίνετο μία στατιστική των θεραπειών της φθίσεως, θα είχαμε μίαν εκκαιρίαν να μελετήσωμεν κατά βάθος την αστασίαν της Ιατρικής. Αι πρώται θεραπείαι εξητήθησαν εις τα βότανα και τα εκδόρια. Έπειτα εις τὰ άλκαλοειδή. Κατόπιν εις τας φυσικας μεθόδους. Αργότερα εις τους εξησθενημένους όρρους. Η φθίσις εκδικιμασεν όλως τους συμρούς.

Ο ΜΑΘ. — Και έν τούτοις όλων των ειδών αι θεραπείαι εξακολουθοῦν να κμύλουν. Δέν έχει κανεις παρά να έλλέξη. Προχθές εδίδαξα εις μίαν παθολογίαν που μου έλαχεν εις τὸ χέρι, μίαν άπειρίαν μεθόδων και μίαν άπειρίαν συνταγών. Τόσον που άπόρησα, πὼς ύπάρχουν άκόμη άνθρωποι άποθήσκοντες από φθίσιν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Άκριβώς δέν έλοπετε να τορσήσετε καθόλου. Όταν ανοίξετε μίαν Παθολογίαν και συναντήσετε ένα νόσημα, του όποιου ή θεραπεία καταλαμβάνει εκατόν ή διακόσιαι σελίδας, πρέπει να τελειώσθητε. Όλα τάντατα νόσηματα, μέχρι της ώρας αυτής, έχουν την πλέον άπέραντον θεραπευτικήν. Προσέξτε και θα πεισθήτε. Η θεραπεία της διαφθερίτιδος, των έλλοδων πυρετών, της λύσσας, εις ένα Ιατρικόν βιβλίον, μάλις καταλαμβάνει μίαν σελίδα. Όπου ύπάρχει ένα ηρωικόν φάρμακον ή ένας θαυματουργός όρρος ή φίλαρρία καταργείται. Η θεραπευτική, δσον προχωρεί ή Ιατρική, συντομεύεται. Τὸ ιδεώδες θα είναι να καταντήση ισχνη ως αλφαριθμητικόν. Εάν καμία ημεραν έφευρεθή ή θεραπεία της φθίσεως, τὰ παλαιά βιβλία θα ύποστούν μίαν άβυσσον εκατοντάδων σελίδων.

Ο ΜΑΘ. — Τὸ δυστύχημα είναι, διι επί του παρόντος αι σελίδες αυξάνουν. Άς ίδουμεν τί θα κάμη και ή νέα μέθοδος.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Θα είναι εδύτηχη να κάμη κάτι τι. Σήμερα διά να θεραπυθῆ κανεις από φθίσιν—δούκις είμπορει να θεραπυθῆ—πρέπει να είναι εκατομμυριαύχος. Όποιος δέν είμπορει να κλείση τὸ μαγαζί του, να φύψη την εργασίαν του και να εξαπλώση την άριδα του εις ένα σανatóριον των Άλπειων, είναι άπελπισμένος άνθρωπος. Ένψ μ' ένα όρρον...

Ο ΜΑΘ. — Μου επιτρέπετε μίαν παρέκβασιν, διδάσκαλε;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Λέγετε. Τρελλάινομαι διά τας παρεκβάσεις.

Ο ΜΑΘ. — Εάν επαληθεύση ή θεραπεία της φθίσεως, εσυλλογίσθητε την τύχην των φθισικόν ήρωιδων εις τὰ μυθιστορήματα και τὰ δράματα; Ο θάνατος των ήρωιδων του κ. Χρηστομάνου και του Δουμά, δέν θα κάμη πλέον καμία έντυπωσιν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έτρεπε να μ' έρωτήσετε αν εσυλλογίσθη την τύχην των συγγραφέων, οι όποιοι θα χάσουν μίαν πηγήν συγκινήσεων. Αι παλαιαι ήρωιδες θα πεθαίνουν πάντα επάνω εις την σκηνην και θα είναι πλέον αξιολύπηται, διότι θα συλλογίζεται κανεις διι εξησαν εις μίαν εποχήν, όπου οι άνθρωποι έπέθαιναν άκόμη από φθίσιν.

Ο ΜΑΘ. — Έδὼ έχω μίαν αντίρρησην. Γνωρίζετε την ερμηνείαν του Άριστοτελικου έλέου και φόβου από τον Λέσσυγκ. Φόβος, κατά τον μεγάλο κριτικόν, εις την περιστασιν αυτήν, είναι ή άνησυχία των θεατῶν διι είμποροῦν και αυτοί, ως άνθρωποι, να πάθουν τὰ παθήματα των δραματικόν ήρώων. Ο φόβος αυτός τους κάμνει να συμπαθοῦν τας δυστυχίας της σκηνης. Άδριον όταν ή Μαργαρίτα Γουτιέ έλθη να πεθάνη επάνω εις την σκηνην, ποιος θα φοβηθῆ μήπως πάθῃ τὸ παθιμά της;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έχετε δίκαιον. Εις την σκηνην πρέπει να αναβιβάξονται τὰ άνάτα πάθη. Τα πάθη τὰ φυσικά που δέν φοβούνται την Ιατρικήν. Η τέχνη δέν πρέπει ποτέ να συναγωνίζεται με την Ιατρικήν. Είναι επικίνδυνος αντίπαλος.

Ο ΜΑΘ. — Κλείω την παρένθεσιν. Δέν μου εξηγήσατε όμως την νέαν θεραπείαν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Πρόκειται περι ενός όρρου—εξαγομένου από τὸ αίμα των... όνων.

Ο ΜΑΘ. — Με συγκινείτε. Τὸ παγόν ζῶον εξακολουθεῖ να προσφέρει τας υπηρεσίας του εις την ανθρωπότητα, άκόμη και μετά την φευόρσιν του ήλεκτριμοῦ. Προσέφερε τὰ πόδια του και την ράχη του. Τώρα προσφέρει και τὸ αίμα του. Άξιζει να εισέλθη εις τὸ Πρωτανείον.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δυστυχώς έχουν καταλάβει όλως τας θέσεις οι άνθρωποι.

Ο ΜΑΘ. — Φαντασθῆτε όμως μίαν στιγμήν, εάν θθαυματουργοῦσεν ο όρρος αυτός κατά της φοβερωτέρας νόσου...

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Πάντοτε θα θαυματουργήση. Εάν δέν αξιωθῆ να γίνη τὸ όρρος της φθίσεως, θα είναι πάντοτε ο όρρος της ύπομονής. Ο κατ' εζοχήν όρρος του όποιου έχει ανάγκην, περισσότερο από ποτέ, ή δυστυχισμένη ανθρωπότης.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Γλώσσα και Ζωή», υπό Έλισαίου Γιανίδη, Αθήνα, 1908. — «Η Ιδέα», υπό Χαράλαμψ Ανδρεάδη, Αθήνα, 1908. — Τα «Προπόλαια».

ΑΚΟΜΗ δύο βιβλία, πραγματευόμενα τὸ αἰώνιον ζήτημα, τὸ γλωσσικόν. Δια τὸ πρώτον, έπρεπον ίσως να δμιλήσωμεν ενωρίτερα— αλλά παρ' επεισε τὸ αντίπαλον τὸ προσωρισμένον δι' ημῶν κ' επέρασε πολὺς καιρός εως να λάβωμεν νέον. Δια τὸ δεύτερον, αν και τὸ ελάβομεν ασφαλῶς και εγκαίρως, δέν επρεπεν ίσως να κάμωμεν λόγον ποτέ. Αι παιδαγωγίδεις άφέλειαι του συγγραφέως, αι εξαφανίζουσαι τὸν αναγνώστην εις κάθε σελίδα, θα ήσαν ικαναί να μῶς απαλλάξουν αὐτοῦ του κόπου... Άλλ' ή ταυτότης του θέματος, ή όποια άδελφόνει σήμεραν δύο βιβλία τόσῳ διαφορετικῆς αξίας, μῶς κάμνει να δμιλήσωμεν γενικῶς και διά τὰ δύο, χωρις να ένδιατριφώμεν εις κανέν.

Η ιδιαιότης μας ιδέα εινε αυτή: "Υστερ' από τόσην μάλανη που έχθη κατά τὰ τελευταία αὐτὰ 20 χρόνια

διά τὸ γλωσσικόν ζήτημα, ύστερ' από την πρόδοον που είχαμεν ή ιδέα της γλωσσικῆς ἀποκαταστάσεως και— ήμποροῦμεν άκόμη να είπωμεν,— ύστερ' από την γίνη των δημοτικιστῶν, οι όποιοι κατέχουν σήμεραν όλόκληρον σχεδόν τὸ φιλογικόν πεδίον, νομίζομεν διι βιβλία ως τὰ δύο αὐτὰ, σκοποῦντα να διδάξουν και να πείσουν (ποῖους πλέον;) διι ή δημοτική εινε καλλιτέρα από την καθαρηνήν, άποτελοῦν τρόπον τινά αναχρονισμόν και εινε ὅλως διόλου περιττά.

Ημεῖς θα εχαιρόμεθα περισσότερο, εάν εβλέπαμεν νέα βιβλία, σκοποῦντα να ρίθουν ὀλίγον νερόν εις τὸν άκρατον, τὸν μεθυστικόν, και νεποτρεύουν τους νέους (διατὶ όχι και τους γέρους;) από τας επικινδύνους υπερβολάς; εις τας ὅποιαις τους εζώθησεν ή προσηγηθεῖσα γλωσσικῆ εργασία. Άντι να πατάσσαι ή καθαρηνήσασ, της ὁποίας τὸ γόντρον και τὸ κῆρος, ως φιλογικῆς γλώσσης, έχουν καταπέση ὀριστικῶς εις την εκλεπτοτεραν συνέδησιν του έθνους—και αὐτὸ εινε υπερκατερόν διά την πρόδοον της ιδέας,—θα επροτιμώμεν να επατάσσετο διά βιβλίων αὐτῶς ο ψυχαριστός; αὐτῶς ο μαλλιαρισμός, ο όποιος την ανακόσσει.

Με άλλους λόγους φρονοῦμεν διι δέν έχομεν πλέον ανάγκην προπαγάνδας. Προπαγάνδα εγενεν ως τώρα και περισσοτέρα ίσως άρ' ὅτι εχρησιζετο. Έχουν πειστή, έχουν φωτισθῆ πλέον εκείνοι, οι όποιοι σιγά-σιγά, με έργα τώρα και όχι με λόγια, μ' εφαρμόγην και όχι με θεωρίας, εινε προσωρισμένοι να πείσουν και τους άλλους. Τὸ μόνον που χρειαζέται σήμεραν — κατά την γνώμη μας πάντοτε, — εινε ένας καλός... χαλινός, ακριβῶς διά τους πεπεισμένους αὐτοῦς και τους φωτισμένους, οι όποιοι τρέχουν πολύ.

Εἰς την σελίδα 94 της τῶσον εἰμεθόδου, πρακτικῆς και αναλυτικωτάτης μελέτης του κ. Γιανίδη, αναγινώσκομεν: "Εκείνος που λέει δάσος μου ένα χοιλιάρη κ' ένα προθύ, δέν τὸ λέει γιατί έτσι τὸ ἀρέσει καλλιτέρα, παρά γιατί δέν μπορεί να τὸ πῆ αλλιῶς, και δέν μπορεί γιατί φοβάται τὸ γέλοιο. Και τὸ γέλοιο εινε μῶς δύναμι αξιοσέβαστη, που δέν αποφασίζει ο καθένας να τὰ βάλη μαζί της".

Και όμως οι μάλλιαροι και οι ψυχαρισταί τὰ βάζουν μαζί της τὸσον συχνά! Ένα βιβλίον, μίαν μελέτην που θα μῶς εδειχνη τὰ γέλοια και τὰ παράλογα, όχι πλέον των άρχαιστῶν, αλλά των ἐπίσης αχαλινοῦτων και άκρατητῶν δημοτικιστῶν, θα την εθεωροῦμεν πολὺ χρησιμωτέρα, πολὺ αναγκαιωτέρα από τὸ πρᾶγμα ὠραιον και καλογραμμένον βιβλίον του κ. Γιανίδη, κατά μέλιονα δὲ λόγον από τὸ υπεραφελές βιβλίον του κ. Ανδρεάδη; ο όποιος τόσα περίεργα ειλε και άκουσεν εις τὰ διάφορα ταξείδια του...

Ο κ. I. Βλαχογιάννης συνεπλήρωσε τὸν Α' τόμον των «Προπολαίων» του. Εινε ογκώδες βιβλίον από 300 περίπου μεγάλας και πυκνωτυπωμένας σελίδας, περιέχον τὸ πλεστον μέρος της μέχρι τοῦδε φιλογικῆς εργασίας του ιδιοοργάνου και διακεκριμένου τούτου πεζογράφου και ποιητοῦ, παλαιά και νέα διηγημάτα, εικόνas, λυρικῆς ποιήσεις, επιγράμματα κτλ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Δημοτικόν Θέατρον: «Κόσμος και Ημικοσμος», δράμα εις πράξεις τρεῖς, υπό Μ. Ιωσήφ.

Τὸ πλοσίον θεατρικόν μας θέρος τελειώνει με τὸ «παντελειδοστεφές» δράμα του κ. Μιλιάνου Ιωσήφ «Κόσμος και Ημικοσμος». Εινε ρωσικῆς ύποθέσεως, παλαιῆς ὕφης, παρηκμισμένης. Σχολῆς; και εις γλώσσαν καθαρηνήσασ μὲν δμιλουμένην δὲ — ως ισχυριζε-

ται τὸυλάχιστον ο συγγραφεύς,— εις τας άριστοκρατικῆς αἰθούσας; όχι των Άθηνῶν αλλά των μεγάλων ελληνικῶν κέντρον του Έξωτερικου.

Αν τὸ δράμα αὐτὸ δέν εβραβεύετο εις τὸ Παντελίδιον, αν δέν εκρίνετο άξιον της δόξης και του χιλιοδράμου υπό κριτῶν περιοπέως, και αν δέν παρβαλλετο υπό καθηγητῶν του Πανεπιστημίου προς τὰ κωνονικὰ δράματα του Δουμά υιού,— βλέπετε, εἶ δσον είπομεν ανωτέρω, διι δέν θα ήξιζε να δμιλήσωμεν σοβαρῶς περι αὐτοῦ.

Τὸ κάμνομεν μόνον και μόνον διά να εκφράσωμεν την άπορίαν μας.

Φαίνεται, διι οι ἐπίσημοι κριταί έχουν έντελῶς διαφροστικῆς ιδέας περι τέχνης και φιλολογίας. Ένψ ημεῖς οι ανεπίσημοι, μόλις και μετά βίας θα εμοῦναμεν άξιον εφήμου μνείας τὸ δράμα διά την εθογραφίαν του, εκείνοι τὸ στεφανώνουν!

Και όμως, με όλον τὸ βραβείον, ή Δνις Κοποπούλη ήρηθη ἀπολότως και έπιμόνος να τὸ παύη, όταν εδόθη εις την «Νέαν Σκηνην». Την ετρόμαξεν ή γλώσσα και ή ψυχολογία της ήρωίδος,— πράγμα τὸ όποιον άδοδεικνύσει διι... εις τας επιτροπῆς των ἐπίσημων Διαγωνισμῶν πρέπει εις τὸ εἶξῆς να συγκαταλέγεται και ή Δνις Κοποπούλη.

Ο συγγραφεύς, πεπεισμένος ὅτως ὅλοι οι συγγραφείς περι της υπερόχου αξίας του έργου του, εμίσθωσεν άλλους ήθοποιούς και τὸ έπαψε δύο φορές — μ' εζαιρετικὴν ὀμολογουμενῶς ἐπιμέλειαν, — εις τὸ Δημοτικόν Θέατρον. Η πρώτη παράστασις, την όποιαν παρηκολουθήσαμεν κατά καθήκον, δέν μῶς συνεκίνησε διόλου. Τὸ ένδιαφέρον μας δέν εδεσμευθη ούτε από την ιστορίαν, την όποιαν ηψάμεν κοινήν, ούτε από τας ὀγιεις «κωνονικῆς ιδέας» του συγγραφέως, αι όποιαι μῶς εφάνησαν τετριμμένα. Όσον διά την γλώσσαν, αὐτή θα ήτο ικανή να ψυχράνη και να καταστρέφῃ κ' ένα δράμα αξίας. Έν γενει το «παντελειδοστεφές» εζογν σερεται μῶς ποιητικῶς φιλολογικότητος, και ὀμοιάζει με δραματοποιημένην επιφυλλίδα δευτέρας τάξεως. Δέν εινε οὔτε κῶν λαϊκόν.

Η ύπόκρισις, λαμβανόμενον πάντοτε ὀπ' ὄψει του ειδους του έργου, άρίστη; Μῶς ήρσαν ιδιαίτερας μερικῶν τόνου της Κῆς Ροζάνου, και έν γενει ή εμφάνισις της κομψῆς Κῆς Ροζάν. Και ο κ. Παπαγεωργίου, ο φιλολογικωτέρως ίσως των ήθοποιῶν, απέδειξε τούτο τὸ παράδοξον: διι παύει καλλιτέρα εις αὐτὰ τὰ έργα, παρά εις τὰ έργα της ιδιαίτερας του προτιμήσεως.

ΓΡ. Ε.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η Οπερέτα

Ο υπό την διεύθυνσιν του κ. Νίκα θίαςος του θεάτρου «Συντάγματος» άνεβίβασε προ ήμερῶν την γνωστήν γαλλικὴν οπερέταν «Mamzelle Nitouche» του Ηερνέ κατ' ίδιαν μεταφρασιν και κατά μουσικήν διδασκαλίαν του ὀπαφανομένου Δι' είνούτητος λόγους άποφείγω να εκφέρω οιανδήποτε γνώμην περι της εκτελέσεως ή και περι του νέου τούτου ειδους ως θεατρικῆς επιχειρήσεως, καθὸ ὀμεαύτατα ένδιαφερόμενος. Έἶ άλλον εγράφησαν και ελήθησαν οὐκ ὀλίγα.

Εἰς δύο τινά μόνον θα άπαντήσω. Ελέθητι διι ήτο αξιοθαύμαστον τὸ τουτέ των ήθοποιῶν, οι όποιοι καίτοι δέν είχαν ιδέαν μουσικῆς, ετόλμησαν να παύουν τοιοῦτο μουσικόν εργον. Έν πρώτοις οι δυστυχεις ήθοποιοί οὔτε υπερηφανεύθησαν ποτέ οὔτε προδικάσασ κανένα. Τούναντίον μάλιστα ή επιφύλαξι και ή μετριοπάθεια των μῶς έπέβαλαν να μη αναγκαιώσωμεν την πρώτην παράστασιν διά κομποῦδων ρεκλαμῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ κινόν ένα πρῶτῳ εμάνθανεν από τας εφημερίδας: διι τὸ βράδον

Η ΚΥΡΙΑ ΝΙΚΑ, ΝΙΤΟΥΣ

επαίξεται η «Νιτούς». Είς τους γνωρίζοντας τα θεατρικά είναι γνωστόν πόσον βλάπτει και εξηκολούθησαν πλέον τον δρόμον των. Και τρέχουν, τρέχουν τον άγωνα της ταχύτητας και της άντοχής. Πολύ φοβούμαι ότι την νίκην θα διεκδικήσει το κοινόν, διότι προς το παρόν αυτό φαίνεται να τρέχει ολοταχώς... προς το θέατρον. Και αυτό είναι κατόρθωμα.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ανασκαφαί Φθιωτίδων, Θηβῶν Θεσσαλίας

ΑΓΓΕΛΑΕΤΑΙ πρὸς τὴν Γενικήν Ἐφορείαν τῶν Ἀρχαιοτήτων ὅτι αἱ ἀνασκαφαὶ τὰς ἑποίας ἐνεργεῖ ἀπὸ τεσσάρων μηνῶν ἔντολῃ καὶ δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας ὁ ἑφορός τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀρχαιοτήτων κ. Ἀρβανιτόπουλος εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Φθιωτίδων Θηβῶν παρὰ τὸ χωριὸν Ἄκκετσι τοῦ Ἀλμυροῦ, ἐπερατώθησαν. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος εἶχον γίνει καὶ πέρουσιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀνασκαφαί δαπάναις τοῦ τότε ἰδιοκτῆτου καὶ φιλετιστήμονος κ. Π. Σ. Τσιτάλη καὶ ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας.

Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων διαφορεῖται κατὰ τὴν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἑκάστην τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου σπουδαίως ἢ προϊστορικῆ ἐποχῆ, ἰδίως δὲ ἡ χαικὴ περίοδος αὐτῆς, περὶ τῆς ὁποίας ὁ κ. Τσιτάλης εἰς τὸ ἑσχάτως ἐκδοθὲν περιοδικάστον ἀγγραμματιὸν περὶ τῶν ἀνασκαφῶν Διμηνίου καὶ Σέσκλου τῆς Θεσσαλίας, γράφει ὅτι εἶναι λίαν σκότειν ἡ ἀκόμη καὶ ἐλάχιστα διεφωτισθῆ ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν ἀνασκαφῶν.

Ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος εὗρε τέσσαρας μὲν πόλεις ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἰδιαιτέρως ὀχυρωθεῖσας, ἥτοι τὴν κυκλωπεῖαν, τὴν ἀρχαίαν, τὴν ἱστορικὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν, ἑτέρας δὲ τέσσαρας προϊστορικῆς ἥτοι τὴν νεολιθικὴν τῆς ἀκμῆς, τὴν προϊμὸν χαικὴν, τὴν ἀκμαίαν χαικὴν, καὶ τὴν μυκηναίαν. Ἡ χαικὴ περίοδος ἀντιπροσωπεύεται ἀριστα καὶ βεβαίωτα ἐκ τῶν ὑπερκείμενων στρωμάτων ὡς κειμένη χρονολογικῶς μεταξὺ 1500-2500 π. Χ., ἐν ᾗ τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς νεολιθικῆς περιόδου δυνάτῃ εἶναι κατὰ μὲταξὺ 2500-3000 π. Χ., χιλιετηρίδας δὲ ὅλας πρὸ τοῦ 3000 π. Χ. κατέχει ἢ ἐν γένει λιθικὴ περίοδος.

Ἐπίσης χρονολογεῖται καὶ ἡ Κρητικὴ ἢ Μινναίικη περίοδος ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου ὡς οὐσα αὐτὸ τοῦτο ἀκμὴ τῆς χαικῆς περιόδου μεταξὺ 2500-1500 π. Χ. οὐχὶ δὲ μυκηναίικη, ἥτις εἶναι μεταγενεστέρη τοῦ 1500 π. Χ.

Τὰ εὑρήματα ὑπῆρξαν πολυάριθμα καὶ ποικιλώτατα, πλεῖστα μοναδικὰ περὶ αὐτῶν θέλομεν γράψει λεπτομερῶς εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΙΣ

Τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον εἶδωσεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Βουλγαρίας ὁ Φερδινάνδος, ἡ ἀκούρατος δραστηριότης τῶν πατριωτικῶν Συλλόγων τῆς χώρας αὐτῆς καὶ τὸ προηγούμενον τῆς ἀναμάρτυτου προσαρτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας προσέδωκαν ἀκρότητον ὄργανον εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ὅταν ἡ δραστηριότης τῶν ἀναρτυτικῶν σωμάτων τῆς Βουλγαρίας ἐκόπασε, προηγήθησεν τῆς ἀντιδράσεως ἐξ Ἑλλάδος, ἡ προσπάθεια ἐστράφη εἰς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ὁ παλαιὸς κόθος τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Βουλγαρίας εἰς ἀνεξάρτητον Βασιλείον ἀπέτελεσεν ἀπροσδοκῆτως τὸ νέον πραξικόπημα τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν παλαιὰν πρᾶστιοναυ, Τύρνοβον. Τὸ Βερολίνον συνέδριον κατέστησε τὴν Βουλγαρίαν Κράτος ὑποτελὲς εἰς τὴν Τουρκίαν. Οὐδεμίαν εἶχε συ-

νεπὸς ἀδυνόστατον διπλωματικὴν ἐκπροσώπησιν. Ἡ ἡγεμονία ὄμως ἤρξασεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ συντρέβῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς ὑποτελείας, τῆ σιωπηρᾶ συγκραθεῖσιν τῶν Μεγάλων Ἀνυόμενων. Κατὰ τὸ 1885 ἡλίσεια προσῆλθῃ καὶ εἰς τὸ πραξικόπημα τῆς προσαρτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ Βασιλέως Μιλάνου ἠττηθέντος ἐν Σλιβνίτοῦ ὑπὸ τοῦ ἱπποκίτου ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Βάττεμπεργ. Βραδύτερον ἡ Τουρκία ἤρξασε νὰ συνομολογῇ συμβάσεις ταχυδρομικὰς καὶ ἐμπορικὰς μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τέλος καὶ συνθήκην μετ' αὐτῆς. Οὕτω ἐξέλιπεν εἰς τὰ πράγματα πᾶσα ἐκδηλώσας ὑποτελείας ἄλλη ἢ ὀνομαστικῆ καὶ τὸ ζήτημα δὲν ἐφαίνετο, ὡς ἄλλοτε, ὑποκίτος ἀπασχολοῦν τὴν ἡγεμονίαν, ὅτε ἐπικρολοῦθησεν τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπεισόδιον μετὰ τοῦ διπλωματικοῦ πρέστορος τῆς Βουλγαρίας μὴ κληθέντος εἰς ἐπίσημον συνάθηρον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων κρατῶν. Ὁ ἐρεθισμός, ἐκ τῆς πληγείσης φιλατίας τῆς φιλοδόξου ἡγεμονίας, ὑπῆρξε μέγας καὶ ἡ ἐκούρεια ἀνεζητήετο διὰ νὰ δευθῆ ἢ ἀνεξαγρησία τῆς χώρας. Τὴν ἐκούριαν αὐτὴν παρέσχεν ἡ ἀπεργία τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων. Ἡ κυρία γραμμὴ τοῦ δικτύου τοῦτου συνδέει τὴν Κωνσταντινὴ μὲ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Σερβίας. Ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἐλαβε κατοχὴν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ τοῦ ὕλικου ἐπὶ τῆ προφάσει τῆς ἐξαφαλιστικῆς λειτουργίας. Ὅταν ἐπῆσαν ἡ ἀπεργία, ἡ καταλήψις ἐξηκολούθησε. Εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῆς Πύλης ἡ Βουλγαρία ἀπήνησεν ὅτι εἶχε πρὸς τοῦτο τὴν συγκραθεῖσιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἐταιρίας τῶν Σιδηροδρόμων καὶ ἐνήργει ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης. Ὁ ὑποκόπος τῶν βουλγαρικῶν διακηρύξεων ἐπρόδιδε ἰσχυρὰν ὑποστήριξιν λαθάνουσαν ἠτις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκδηλωθῆ. Τὴν ὄραν κατ' ἦν ἡ Ρωσσία ἐξήτει νὰ παραπέμψῃ τὴν τουρκοβουλγαρικὴν διαφορὰν εἰς τὴν δικαιοσύνην ἐξέτασιν τῶν Δυνάμεων, αἵτινες ὑπέγραψαν τὴν Βερολίνον Συνθήκην, πρωτότυπος δικαιοσύνης τῆς Ἀστροφίας, δι' ἀπογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Καισαροβασιλέως Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἐγγώριζεν εἰς τὰς Μεγάλαις Δυνάμεις ὅτι διὰ τὴν Ἀστροφίαν ἡ κατάληψις τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης ὡς διετυχεῖν ἐν τῇ Συνθήκῃ εἰσῆμναι προσαρτήσιν, τὴν ὁποίαν τὰ συμφέροντα τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἐπέβαλον ὅπως πραγματοποιηθῆ κατὰ τὸρον ὀριστικόν. Ἀντικείμενος τῶν γεγονόντων τοῦτου ἐν Βουλγαρίᾳ ἦτο ἡ ἐν σπουδῇ ἐπάνοδος τοῦ Φερδινάνδου, ὁστις διελθὼν πρὸ ὀλίγου ἐκ τῆς κεντρικῆς πρωτεύουσος ἐγένετο ἀντικείμενον ἐνδεικτικῶς ἐνθέρων ἐκδηλώσεων, καὶ ἡ ἀνακήρυξις αὐτοῦ ἐν Τυρνοβῶ εἰς Τσάρον τοῦ ἀνεξαρτήτου Βασιλείου τῆς Βουλγαρίας.

Οἱ Κρήτες μετὰ νοήμονος πατριωτισμοῦ παροικολοῦθόντες ἐκτελισσόμενα γεγονότα προέβησαν συγχρόνως εἰς τὴν κήρυξιν τῆς ἑνώσεως ἀνακηρύξαντες προσηρὶν ἐτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν ἐξ ἀντιπροσώπων ὀλων τῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γηραιοῦ κ. Μιχελιδάκη. Αἱ συνέδριας τῆς Κρητικῆς Βουλῆς διεξήχθησαν ἐν πνεύματι εὐλαβείας πρὸς τὰς προστάτιδας Δυνάμεις καὶ μετὰ ἑπιτελεστικῆς συνθέσεως. Ἡ ἀνομιολογία τῆς σχηματισθεῖσης ἐτελεστικῆς ἐπιτροπῆς ἦτο ἡ κυβέρνησις τῆς νήσου μέχρι τῆς κατάληψεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, κληθεῖσας πρὸ τοῦτο.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐρίσκεται ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονόντων. Ἡ περαιτέρω ἱστορία τοῦ ζήτηματος διεξάγεται διπλωματικῶς. Ἡ ἐνδόμυθος ἐπιθυμία ὀλων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων εἶνε ἡ διευθέτησις εἰρημικῶς τῶν γεννηθέντων ζητημάτων. Τὸ ἔργον εἶνε ἀκνωδῶδες προκειμένου περὶ ἀναγνωρίσεως καταστάσεως, παροχούσης πλεονεκτημάτων εἰς μίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Τὴν ἀπαρσεμέναν τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ἐκδηλοῦσα ἐντονότερον. Ἴσως ἐκ τοῦτου παρᾶσθῃ ἀνάγκη νὰ ἀποφασισθῶσι γενικώτερα διαρρυθμίσεις τοῦ ἐν τῆ

29

Ἐπιτελεστικῆς καθεστῶτος. Ὁ κίνδυνος εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν θὰ ἦτο μεγαλειότερος. Ἡ εἰρημικὴ ὄμως διευθέτησις τῆς καταστάσεως προϋποθέτει τὴν συγκρότησιν Συνεδρίου διεθνούς καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου πρόδῃλως διεξάγονται διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Πρόκειται τούτῳτι νὰ ὀρισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων τὰ ἀντικείμενα τῶν συζητήσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου. Οὐδὲν ἄλλο διαφαίνεται ἐκ τῆς δημοσιογραφείσης καταστάσεως εἰμὴ ἐκδηλὸς τάσις ὀλων τῶν Μεγάλων Κρατῶν πρὸς εἰρημικὴν διευθέτησιν τῶν τεθέντων ζητημάτων.

Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν περίστασιν ταυτην ἐτήρησεν ἀγορον ἀληθῶς σταῖον. Οὐτε τοὺς θερμοαίμους κατοίκους τῆς Σόφρας οὐτε τοὺς φανατικούς τοῦ Βελιγραδίου ἐμυμήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀφῆθησαν εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς Κυβερνησῆσός τῶν, ἢ ὀπία μετὰ συνέσεως ἀληθοῦς φαίνεται διαχειρίζομένη τὸ ζήτημα, καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, μαρτυροῦντες ὅτω ἐτι ὑποχωδικτικῆ πολιτικῆς, δι' ἣν κατηγορηθήσαν ἐν Μακεδονίᾳ, προεκλήθη ἐξ ἐπιβεβλημένης ἀντιδράσεως καὶ δὲν εἶνε ἴδιον τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος τῶν. Καὶ οἱ Κρήτες, ὡς πάντοτε, ἐνήργησαν μετὰ πολιτικῆς ἐμβριθείας καὶ συνέσεως καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς Κρητικῆς Βουλῆς, ἐγκαταστήσεως τὴν Προσωρινὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν, εἶνε ἀπτόν μαρτύριον τῆς πολιτικῆς ἐμβριθείας καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ φρονήματος ἀποδεικνύοντα ὅτι εἶνε ἀθέτησις θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου ἡ περαιτέρω ἀρνήσις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ πόθου ἐνὸς λαοῦ ἀναδειχθέντος τόσον εἰς τὰς θύσιαις τοῦ αἵματος ὀσον καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης.

Ἐκ πληροφοριῶν πηγῆς ἀνεπιτηκῆς, φαίνεται ὅτι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις πλὴν τῆς Ἀγγλίας εὐμενῶς διακινεῖται πρὸς τὸ Κρητικὸν ζήτημα. Ἡ μέχρι τούδε ἐπιφύλακτικότης τῆς Ἀγγλίας ἀποδίδεται εἰς τὴν γενικὴν πολιτικὴν τῆς ἐπὶ τῆς δημοσιογραφείσης καταστάσεως. Οὕτω οἱ κυβερνητικοὶ κύκλοι προβλέπουν μετ' ἀισιοδοξίαν πρὸς τὸ κρητικὸν ζήτημα καὶ γεννάται ἡ ἐπιτις τόσον τῆς εἰρημικῆς διευθετήσεως τῶν πραγμάτων ὀσον καὶ τῆς κατ' εὐνήν λύσεως τοῦ κρητικοῦ ζητήματος διὰ τῆς ποδητῆς ἐνώσεως τῆς μαρτυρικῆς νήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

ΑΓΡΪΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τὰ προνόμια καὶ τὸ Σύνταγμα ἐν Τουρκίᾳ

Φίλε Κύριε Διευθυντά,

ΕΝ τῷ προηγούμενῳ φύλλῳ τῶν «Παναθηναίων» ἐδημοσιεύθη μελέτη ὑπὸ τοῦ κ. Π. Βιζουκίδου περὶ τοῦ ὀθωμανικοῦ συντάγματος καὶ τῶν ἑλληνικῶν προνομίων, ἥτις, μετ' ὀλην τὴν συντομίαν τῆς, ἤλθε νὰ διξῆ οὐσιοδεστὰτον ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, τὴν ἐν τῷ μέλλοντι δηλονότι σχέσιν τοῦ νέου πολιτειακοῦ ἐν Τουρκίᾳ καθεστῶτος πρὸς τὰς ἀπ' αἰώνων προνομίας αὐτοῦ.

Φρονῶν, ὅτι ἡ συζήτησις καὶ ὁ τῶν ἐσφαλιμένων διατυπώσεων ἐλεγχὸς πολλὰχὼς δύναται νὰ ὀφελήσῃ τὰ ἐν λόγῳ ζήτηματα, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὁ κ. Βιζουκίδης ἐν τῇ ἀνω μνημονευομένῃ μελέτῃ του περικείμενος νὰ δικαιολογῆσῃ τὴν ὑπαρξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν προνομίων καὶ τὸ σχεδὸν ἄδύνατον τῆς καταργήσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νέου συνταγματικοῦ πολιτενύματος, βασιζει τὴν ὀλην ἐξέλιξιν τῶν σκίψεων καὶ τῶν συμπερασμάτων τοῦ ἐπι βάσεως οὐ μόνον ἀναληθοῦς, ἀλλὰ καὶ εὐναντιοῦτος τοῦ ὀλων οἰκοδομηματος, ὀ τὴν ὑπεράσπισιν μετὰ πολλῆς θέρυμῃς περὶαται ν' ἀναλήξῃ.

Ὅμων ὁ κ. Βιζουκίδης περὶ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν προθέσεων τοῦ πορητιοῦ, ἀντὶ νὰ μεταφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν 15ῃν ἑκατόνταετηρίδα, μεταφέρει τὸν Μαῶμεθ εἰς τὸν

20 αιώνα, λέγων ότι: «ο μέγας εκείνος νους... ήθελε να συνεχισθί τον χιλιετή βίον του εξηντηλέμου κράτους, έμφυσών εις τον οργανισμόν αυτού νέον σφρύγος και έδραμών μίαν μεγάλην ανατολικήν Αυτοκρατορίαν ανεξαρτητως των θρησκευτικών και εθνικών διαιρέσεων των εθνοτήτων, αί όποιαί θα την απέτέλουν...». Ούτω ο φανατικός, και ως πάντες οι Μουσουλμάνοι, θρησκόληπτος, εκείνος μονάρχης παρουσιάζεται έμπεποτισμένος υπό των αρχών της γαλλικής Επαναστάσεως και αιρόμενος εις τή ύψη της άκρας ιδεολογίας, διανοείται να ιδρύσθι αυτοκρατορίαν υπεράνω των εθνικών και θρησκεινικών διαιρέσεων των εθνών, άτινα, κατά φυσικήν συνέπειαν έπρεπε να τελούν εις έκπολιτιστώτερον και των σημερινών εθνοτήτων επίτερον διά τή δύναμιν να παρακολουθήσων τον μονάρχην αυτών εις τή μεγάλη αυτού σκέδα.

Πρός τον σκοπόν τούτον, κατά τον κ. Βίζουκίδη, ο ποθητός, ήνα μή έκπατριση τή Ελλάδα, στοιχείον τού τουσούτον χρήσιμον εις τή μελετώμενα σχέδια του, άνεγνώρισε τον ήγετην των κατακτηθέντων ως προνομητοχόν εθνάρχην» οι δε Έλληνες άρχηγοί ήγγυήθησαν έναντι τούτου τήν ύποταγήν του ελληνικού Έθνους και τήν διαμοίρησιν αυτού εις τήν άκρίαν χώραν.

Ο κ. Βίζουκίδης, ως και πλείστοι άλλοι, φρονούσιν ουχι όρθως, νομίζω ότι ο κατακτητής, παραχωρών τή προνόμια εις τή κατακτηθέν Ελλάδα, Έθνος συνήψε τούτστην τιμήν μετ' αυτού σύμβασις.

Τό τούτοιον δεν είνε άληθές, διότι ο Μωάμεθ, κατακτών διά τής σπάθης τήν πρωτεύουσαν του Έλληνισμού και γενόμενος κύριος αυτής, καθ' ήν στιγμήν τή ελληνικήν Έθνος έπτοημένον διετέλει έν τούτστη άποκαρτερήσει και ήθική καταπτώσει, ώστε να παραδίδηται κατ' αναπόδραστον άνάγκην άνευ όραν εις τή άνωτέραν βίαν των Τούρκων, δεν ήδύνατο να κατέλθη, αυτός ποθητός, νικητής ένδοξος και τροπαιούχος, εις τή σημερινή, ώστε να διαπραγματευθή σύμβασεις μετ' εκείνων, οίτινες είληπον και έσφάζοντο πρό των ποδών του. Οι δε προβαλλόμενοι λόγοι, ότι εκ πολιτικών ήθελεν λόγω, τής παραμονής δηλονότι έν τή χώρα των Έλλήνων και τής άποτροπής τής ένώσεως των Εκκλησιών και τής εκ τούτου νέας σταυροφορίας τής Άύσεως κατά του Ισλαμισμού, ώρηθή πρός τούτο ο Μωάμεθ, είνε έντελής άσθηρικτοι ιστορικός.

Ο Μωάμεθ, κυριεύων τήν πρωτεύουσαν του Έλληνισμού και παραχωρών αυτό τή προνόμια, έπραξε πράξιν επίβεβλημένην υπό του Κορηνίου και επαναληφθείσαν πολλάκις πρό αυτού υπό άλλων Σουλτάνων, κατακτώντων χώρας, έν οις κατώων και χριστιανοί, διότι τή Κορηνιον ρητώς ορίζει: «οι άραδοί του Έυαγγελίου θά δικαιώσι σύμφωνα με αυτό» (ε. 51). Έπομένως ο Μωάμεθ δεν έκαινοτόμησεν, ουδ' ήδύνατο να πράξη τούτοιον τι, όσονδήποτε και άν ήτο μέγας και ισχυρός, ειμή μόνον ότι εις τήν πράξιν ταύτην έδωσε ποίαν τινα αλύγη, εκ τής άκουσίας θλίψεως, ήν ήσθάνθη εις τή βάθος τής ψυχής του, βλέπων τή πρότερον μέγα και ισχυρόν εκείνο κράτος, κείμενον πρό αυτού έρειπωμένον και έστερημένον τής πρότερας λάμπειας και τού μεγαλείου του.

Αλλ' άπορίας άξιον, ότι πλείστοι παρ' ήμιν φιλοτιμούνται να επαναλαμβάνωσι και διά παντοίων επιχειρημάτων περιώνται να ισχυρίζονται, ότι τή προνόμια παραχωρήθησαν ήμιν εκ πολιτικού συμφέροντος.

Διατί όμως να θέλωμεν έκτός τής άληθείας να βασίζωμεν και τ' άνάγωμεν τήν άρχήν των προνομίων ήμών εις μίαν συνθήκην και μάλιστα έτεροβαρή, δυναμένη, εκ τού λόγου του δικαίου τού ισχυρότερου, τ' ανατραπή, ως έργον άνθρώπινον, έν εκάστη στιγμή, καθ' ήν θέλει τή ύπαγορευση τού πολιτικών συμφέρον και τή άποδεχώμεθα τήν άνάγορην στον άλήθειαν, ότι τή προνόμια ήμών έχουσι βάσιν αυτό τή Κορηνιον και ότι έπομένως εδόθησαν ήμιν έμμέσως υπ' αυτού

τού Προφήτου του Ισλάμ! Τίς λοιπόν εκ των Τούρκων θα έχη τότε τόση δύναμιν, ώστε να περιφρονηή τή ύπό τού Προφήτου ρηθέν και θεσπισθέν;

Διότι, μετ' όλα τή λεγόμενα και πρατιόμενα, ειμένα άκόμη πολύ μικράν τής καταργήσεως έστω και ένός λίτου εκ τού Ιερού μουσουλμανικού Νόμου.

Αλλ' ο κ. Βίζουκίδης ισχυρίζεται και έτερον, ότι επειδή δεν δύναται οι Τούρκοι να καταργήσωσι τās capitulations των Εδωρατων, δεν δύναται άρα να θέσωσι και τή ήμέτερα προνόμια. Αλλ' λησμονεί, ότι ή Τουρκία δεν δύναται να καταργήσθι ταύτας ουχι έννεκα των συνθηκών, αλλά διότι οι Έυρωπαίοι έχουσι στρατούς και πυροβόλα, ετόλίμους εις εκάστην στιγμήν να επιβάλωσι τήν θέλησιν των, ένθ' δεν συμβαίνει τή αυτό με τήν μικράν, πτωχήν και άνετόμουν Ελλάδα.

Μετά πολλής ύπολήψεως

ΠΕΤΡΟΣ ΑΞΙΩΤΙΑΣ

Γραμματέως τής Έταιρείας του Έλληνισμού

ΤΗΝ έκτός του κειμένου εικόνα, από τās ζωγραφίας των Παγασών, τās όποιās πέφυκον άπεκαλύψην ο συνεργάτης μας κ. Α. Αρβαντιόπουλος, αναδημοσιεύω μεν από τή άγγλικήν περιοδικόν The Hellenic Herald. Η εικόνα, μία από τās όραιότερας και καλλίτερον διατηρούμενας, παραστά σκηνήν οικογενειακής ζωής. Η οικοδεσποίνα, νέα και όραια, κατέκειται λέσχ' και πλησίον τής ούζυγος άνήλικος διά τήν άσθενή. Ούλιγον παρακάτω ή τροφός κρατεί τή νεογέννητον και εις τή βάθος άλλο πρόσωπον φίλος ή συγγενής ερχόμενος να μάθ' η κατά τήν άσθενή. Ο κ. Αρβαντιόπουλος σχετίζει τήν εικόνα με τήν αφήγησιν του Πανουσιανού ό όποιος λέγει ότι είδεν εις τήν Σικυώνα επάνω εις τόν τάφον τής Ξενοδίκης, εικόνα παριστάσαν αυτήν θανούσαν μετά τόν τοκετόν και συμπεραίνει ότι ή εικόνα των Παγασών είνε πιθανώς αντίγραφον τής Σικωνίου στήλης.

Ο βαθός βυζαντινολόγος κ. Κρούμβαχερ άμνηόμενος έναντίον όσων έδημοσιεύθησαν πρό καιρού υπό τού καθηγητού κ. Μιστριώτη, γράφει εις τή «Βυζαντινόν Περιοδικόν» υπό τον τίτλον «Άμυνα» διά να καταργήσθι τās έναντίον τού κατηγορίας. Τή γεγονότα, όμολογούσιν αυτά τήν άλήθειαν, επιβάλλον εις κάθε αντίπαλον πού σκέπτεται και αισθάνεται εύγενικά, να όμολογήσθι τή άδικον πού έκαμε, παραφερόμενος από υπερβολικόν αισθημα, και τ' άναφέρει τās έναντίον του άλλου μομφάς. Θα ήτο τολμηρόν πού τ' άποδώσει κανείς κακήν πρόθεσιν εις γέροντα καθηγητήν τού Πανεπιστημίου διά τή προσβλητικά λόγια πού έγραψε κατά του Γερμανού συναδέλφου του. Ακριβώς δι' αυτό περιεμένον όλοι τήν άναίρεσιν τής άδικου τον επιθέσεως κατά τού κ. Κρούμβαχερ.

Η άρχή τής επιθέσεως είνε αι 500 δραχμαί τās όποιās είδιδε τή Πανεπιστήμιον ετησίως εις τή «Βυζαντινόν Περιοδικόν» αντί ώρισμένων αντίτιμων αυτου. Ο κ. Μιστριώτης πολεμά τās γλωσσικάς ιδέας τού κ. Κρούμβαχερ έπέμεινε, ως συγκλητικός, να καταργήσθι ή συνδρομή των 500 δρ. άποκαλών συγχρόως τόν γερμανόν βυζαντινολόγον, διευθυντήν άνθελαιμου φροντιστηρίου και πρόκτορα τού Προνολαύσιμου και κατηγορών αυτον ότι εις τήν Γραμματολογίαν του έγραψε ότι «τὸ ελληνικόν γένος έθανε κατά τήν ήμέραν εκείνην, καθ' ήν έφονεύετο ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος» κλπ.

Ο κ. Κρούμβαχερ απαντάν εις τās έναντίον του κατηγορίας άναίρει αυτές μίαν πρὸς μίαν. Ουτε ήτ καν ιδική του ή άνωτέρα φράσις περί θανάτου τού ελληνικού γένους αλλά τού Ιστορικού Γκέτσλερ. Ακριβώς μάλιστα ο Γκέτσλερ έγραψε: «Ο μήν Μάιος τού 1453 κάτεβίβασεν δριστικώς εις τόν τάφον τήν Βυζαντινήν

Αυτοκρατορίαν. Εκ τής υπερόχου έν τῷ κόσμῳ θέσεώς των οι Έλληνες πρό πολλού είχαν καταπέσει, νύν δε παρήλθε και ή σκιά αυτής».

Έχουμεν γράφει τ' άνωτέρω, όταν έδιαβάσαμεν νέαν επίθεσιν τού κ. Μιστριώτη κατά τού κ. Κρούμβαχερ. Τά επιχειρήματα του δεν λέγουν τίποτε νέον. Και όλα αυτά τή πταίει τή γλωσσικόν ζήτημα. Ο ένας υπερκαθαρεύων, ο άλλος δημοτικιστής. Τι να γίνει τότε;

ΕΙΣ τήν Πατρίδα τής Κωνσταντινουπόλεως έδημοσιεύθη χρονογράφημα με τήν ύπογραφήν Μίλων διά τήν Προτομήν τού Σολωμού πού άνέλαβαν να στήσουν τή «Παναθήναια» δι' έρόνων. Τίσις να φαίνεται εις μερικόν παραλόγος ή άπαιτήσις μας να συμπληρωθῇ τὸ απαιτούμενον ποσόν δι' έκουσίας είσφοράς χωρίς να ζητούμεν από τόν ένα και από τόν άλλον τήν συνδρομήν του. Αλλ' εστ' άνειρεσύθημεν τήν Προτομήν τού Σολωμού. Έργον όχι ένός άνθρώπου πού πηγαινει πόρτα-πόρτα να ζητή, αλλά μίαν έκουσίαν είσφοράν όλων όσοι τιμούν τὸ όνομα τού Ποιητού. Δι' αυτό, άπλῶς αναγορεύομεν κάθε φοράν τὸ ποσόν πού απαιτείται, με μίαν απλήν ύπόμνησιν. Τὸ χρονογράφημα τού Μίλωνος είνε γεμάτον αισθημα. Προσκαλεί τούς Κωνσταντινουπολίτας να συμπληρώσωμεν τὸ έλλείπον ποσόν. «Η ψυχή τού Σολωμού, λέγει, θα σικρήσθι από χαράν διότι θα μάθ' η ότι οι όμόφυλοι του δεν έπαισαν να ένθουσιάζονται με τήν πατρίδα και με τήν άλήθειαν».

Η τουρκική έφημερίς Χιομέτ γράφουσα περί των ήθελεν προσπαθειών αι όποιαι καταβάλλονται διά τήν δια τήν πείθειν τζιζάνια μεταξύ Όθωμανών και Έλλήνων έν Σμύρνη γράφει: «Πλησίον αυτών εδρίσκονται αι συμπολίται αυτών Μουσουλμάνοι οι όποιοι και προς τούς έχθρούς των έφρόθησαν και φέρονται γενναιοφύχως. Η χειρ ή όποια προσπαθεί να διαρρήξη τόν μεταξύ μας δεσμόν θα πέση πριν ή εγερθῇ. Ας γνωρίζουν οι Έλληνες συμπολίται μας ότι απέναντι των δεν έχουν Βουλγάρους αλλά τούς φίλησύνους και μεγαλοφύχους Μουσουλμάνους. Οι Μουσουλμάνοι δεν εκηλίδιωσαν ποτε τήν καρδίαν και τήν συνειδησίαν των με έχθρικās προς αδελφούς των Έλλήνας διαθέσεις».

ΕΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΣΑΝ εις τὸ γαλλικόν επιστημονικόν Δελτίον ένδιαφερόσοιαι σημειώσεις διά τόν Κυβισρον, γραμμέναι τὸ 1863 υπό τού Ιατρού Κουά. Ο Κυβισρος, όπως διεγίγεται ή σύζυγός του, είχε τήν ικανότητα να εξακολουθῇ τήν εργασίαν του εκει πού είχε σταματήσει οάννα μήν είχε γείνη καμία διακοπή. Έγραφε κάποτε περιπατών μέσα σῷ δωμάτιόν του. Τά χειρόγραφα του είχαν και οβουοίματα και διορθώσεις και προσθήκας όχι λίγας.

Τὸ χρόνον φειδου ήτο έμβλημα τής ζωής του. Ξυπνούσας πού πρώτ μοιλονότι έκουμάτο άργά. Η όμιλία του ήτο σύντομος, ίσως εκ τού χαρακτήρος του ή εκ τού φόβου μή χάη τόν καιρόν του.

ΑΙ «Βιενέζικαι Αγαμνήσεις» τού Μπιέρνσον πού έδημοσιεύθησαν εις τὸ Μόναχον είνε ωραιότατοι νεανικοί άναπολήσεις τού ποιητού γεμάτοι από ζώην και χιούμορον.

Μία φορά, λέγει ο ποιητής, έγνώρισεν νεαράν καλλιτέχνηδα πού έπαίξε εις τὸ «Ring Theater». Η γνωριμία έγινε άληθινή φίλια ύστερα από όλίγον καιρόν, ώστε να μή φεύγη από τὸ πλάγι της. Η καλλιτέχνης ή όποια τού εξομολογείτο τούς πόθους της τού έξέφρασε μίαν ήμέραν τήν ένδοξομχον έπιθυμίαν της ότι ήθελε να παίξῃ και εις τήν τραγωδίαν.

Ο Μπιέρνσον μόλις ήκουσε τήν φίλην του να τού λέγη αυτά, ήρχισε να εξακαβίζετα εις τή γέλια και

να τήν ειρωνεύεται. Έν τούτοις ή φίλη του έλαβε πραγματικώς μέρος εις τήν τραγωδίαν, δίδου τήν έκείνην ένθ έκπινη έπαίξεν, έπαισε τὸ θεάτρον ευρήκε. Έπειτα από δύο ήμέρας, μετά πολλὰς έξείνας εφάρκε ο Μπιέρνσον μέσα εις τή έξείλια τού θεάτρον τὸ μικρόν της ύποδημάτια.

ΕΙΣ τήν Κίναν τελευταίως αι έφημερίδες ηθέσαν καταπληκτικώς άπαραλλάκτα όπως εις τήν Ευρώπην. Έκτός τής πολιτικής δημοσιεύων έπιφυλλίδας, έμπνευσμένως όχι από τή παλαιά θέματα των ποταμυθίων αλλ' από τήν σύγχρονον ζωήν. Πλείστοι μεταφράσεις άγγλικών μυθιστορημάτων άντικατέστησαν τās παλαιάς φανταστικάς άφηγήσεις. Η Κυρία με τās Καμελίας, Η Μαρόν Λεονό είχαν μεγάλην επιτυχίαν εις τὸ Οθράνιον Κράτος. Και οι Κινέζοι συγγραφείς έμπενομένοι από τήν σημερινήν ζωήν γράφουν πρωτότυπα μυθιστορηματα. Τὸ Πεκίον έχει και αυτό τή έφημεριδα του των Κυριών «Νυκτιά» συντασσομένην άποκλειστικώς από γυναίκας, ιδίως από τήν αδελφήν τού πρίγκηπος Σου. Σκοπός της Νυκτιά είνε ή πνευματική και ήθική άνύψωσις της γυναίκας, περιέχει δε άρθρα, περι τών ευρωπαϊκών εθίμων έν σχέσει προς τή γεύματα και τās ύποδοχάς, προς τήν οικιακήν οικονομίαν, τόν συρμόν κλπ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Συνεστήθη εις τās Αθήνας «Έταιρεία τού Έλληνικού Τύπου» σκοπόν έχουσα τήν συστηματικώτερον παραστάσιν τού Έλληνικού Τύπου και τήν τελεσφόρον έξυμηρέτησιν των εθνικών συμφερόντων.

Επίσης έουστήθη Σύλλογος των Δραματικών Συγγραφέων.

Ο Ισπανός κριτικός Ε. Γκομέζ Καρόλλο γράφον διά τὸ Νεοελληνικόν Θεάτρον εξαίρει τὸ έργον εκείνων οι όποιοι άποβέλιπον εις τή ιδανικά τής φυλής καν. Διά τόν κ. Χρηστομόνον λέγει ότι ματαιός προσπαθεί να ύποχρέωσθι τās Μούσας να περιβληθούν τόν συρμόν των Παρισίων.

Η «Φωτεινή Σάντρη» τού κ. Ξενοπούλου εξακολουθεί να συγκεντρώνη εις τὸ «Πανελληνιον» τόν περισσότερο και εκλεκτότερον κόσμον. Ένα βράδυ, τήν περασμένην εβδομάδα, ήτο εις τήν παραστάσιν και ή Δνις Μαρία Κοτοπούλη. Εις τὸ τέλος της δευτέρας πράξεως ένθουσιασμένη έσπράβηκε από τήν θέσιν της και έπήγε κατ' εὐθείαν προς τόν συγγραφέα να τόν συγχαρή. Ο κόσμος είδε τήν ωραίαν σκηνήν και εξέσπασεν εις χειροκροτήματα.

Η Έλληνική Καλλιτεχνική Έταιρία προκηρύττει διά τὸ έτος 1909 έκθεσιν ζωγραφικής, γλυπτικής, αρχιτεκτονικής και διακοσμητικής. Έναρξιν τής έκθέσεως ή 26 Φεβρουαρίου.

Εις τήν Γερμανίαν κατεσκευάσθη τὸ αντίδοτον των άεροστάτων έν καιρῷ πολέμου: αυτοκίνητον πυροβόλον, τρέχον με ταχύτητα 45 χιλιόμετρων τήν ώραν και και δυνάμενον να ρίψη 24 βολάς τὸ λεπτόν.

Οι Γερμανοί κριτικοί γράφουν διά τήν κρίσιν πού διερχεται ή τραγωδία και τὸ δράμα. Ο κόσμος προσημα τα έλαφρά σκηναικά έργα, τās φάρσους κλπ. Και οι θεσφυνται των θεάτρων αφήνουν τās σοβαρά έργα, τα όποια σημειώσατε, δεν σπανίζουν, και παίζουν ο,τι άρέσει εις τὸ κοινό. Ώστε δεν είνεθα οι μόνοι πού παραπονούνται δι' αυτήν τήν κατάστασιν.

Ένα συγκινητικόν επεισόδιον τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου αἰσθητικοῦ Ράσκιν. Τό 1858 ὁ Ράσκιν εἶχε μίαν μικράν μαθήτριαν ζωγραφικῆς τὴν Ρόζαν Λατοῦς ἑννέα ἐτῶν. Ἐκεῖνος ἦτο 39. Ἡ μικρὰ Ρόζα ἐβάφτισε τὸν διδάσκαλόν της κύριον Κρέμπετ. Ἐπειτα, ἅγιον Κρέμπετ. Ὅταν ἡ Ρόζα ἔγεινε 18 ἐτῶν, ὁ Ράσκιν δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀντιστῆ πλέον καὶ τὴν ἐξήγησεν εἰς γάμον. Ἡ μητέρα της εἶπε νὰ περιμένουν τρία χρόνια. Ἡ Ρόζα ὁμῶς ἦτο μελαγχολικὴ διότι ὁ Ράσκιν ἦτο διαμαρτυρούμενος. Τὰ χρόνια περνοῦσαν ἔτσι καὶ ἡ Ρόζα, 27 ἐτῶν, ἠσθένησε καὶ ἀπέθανε. Ὁ Ράσκιν ἦτο ἀπαρηγότος. Ἐκαψε ὅλα τὰ γράμματα τῆς ἀγαπημένης του καὶ παρεκάλει τὴν μητέρα της νὰ κάψῃ καὶ τὰ ἰδικά του πρὸς τὴν Ρόζαν.

Ὁ Βάγνερ εἶχε παράδοξον τρόπον νὰ ἐκφράξῃ τὴν χαρὰν του διὰ μίαν καλὴν μουσικὴν ἐκτέλεσιν. Εἶναι ἴσως γνωστὸν ὅτι τὸ 1875, εἰς τὸ Μπαϊρόντ, ἐν πλήρει αἰθούσῃ, ἔκαμε μὴ τούμπα. Ἐνα βράδυ ὁ Διστ εἶχε παίξῃ μίαν σονάταν του. Ὁ Βάγνερ ἐπροχώρησεν ἀκουθίζοντας νὰ τὸν συγκαρῇ: «*Α, φῆε μου Φράντς, ἀῖξίς σου καὶ συρτῆ κανεῖς ἐμπρὸς σου γιὰ νὰ σὲ θαυμάσῃ.*»

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῆ πρωτοβουλία τῶν «*Παναθηναίων*»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν Δραχ. 2.269.40

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλίγων ποσῶν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,500. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὄλους. Ὅλοι ἔχουσιν καὶ ζοῦν με τοὺς στίχους τοῦ ἕμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «*Παναθηναίων*», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Phitéas Lebesgue par P. M. Cahisto Roubaix, Edition du Beffroi fcs. 2.

Διόρθωσις: Εἰς τὴν σελίδα 14 στίχος 14 ἀντὶ «*κωμὸν*» ἐγράφη «*κῆμον*».

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητῆς τῶν «*Παναθηναίων*» ὁ ὁποῖός ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἕκαστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελών.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν, ὅτι δῆποτε βιβλίον μας ζητηθῆ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητῆς μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλιαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἑνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ὡς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «*Παναθηναία*». «*Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὁμῶς θὰ ἦναι ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «*Παναθηναίων*».*»

Σ Ε Ι Ρ Α Α'

Χ. Ἄγγινος: Ἐδῶ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημῆς ψυχῆς, δράμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Σπ. Λοβέρδος: Ἡ Ἁγία Πόλις.
Μ. Μαλακάσης: Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δράμα.
Γ. Μαρρογιάννης: Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχναι.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυνὸς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.

Ἄντ. Μηλιαράκης: Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρ. χαῖα Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας Ὀμοῖα Κεφαλληνίας.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σὺν Ζωῇ καὶ σὺν Παραμυθί.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Σαλόμη, δράμα.
Ὅσκαρ Οὐάιλντ: Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ, Ἐντυπώσεις.
Σπυρίδων Παγανέλης: Πάρεργα Φύλλα.
Κωστής Παλαμᾶς: Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.
Κ. Παπαρηγόπουλος: Ἱστορικαὶ πραγματεῖαι.
Κώστας Παρορτίτης: Ἀπὸ τῆ Ζωῆ τοῦ Δειλινοῦ, διηγήματα.
Ι. Πολέμης: Ἐξωτικά, ποιήματα.
Ι. Πολυλάς: Ἡ Φιλολογικὴ μας Γλῶσσα.
Γ. Στρατηγῆς: Τραγοῦδιὰ τοῦ Σπιτιοῦ.
Ἄνδρεας Συγγρός: Ἀπομνημονεύματα τόμος Α' Β'.

Λεύκωμα «*Παναθηναίων*», Πανηγυρικὸν τεῦχος «*Ἐστίας*»: Ὀλυμπ. Ἀγῶνες 1896. Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.
» 1907.

Σ Ε Ι Ρ Α Β'

Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας ἐκδ.πολιτικῆς.
Γρηγόριος Ξενόπουλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρᾶ Α'.
» Β'.
» Γ'.
Τόμοι τῶν «*Παναθηναίων*» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 12ος.